

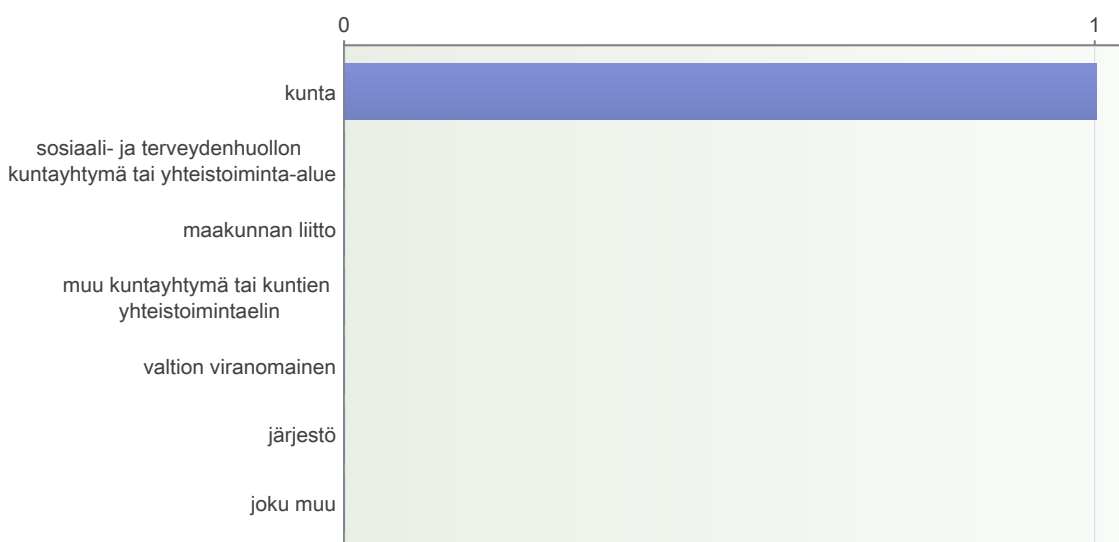
1. TAUSTATIEDOT

Vastaajien määrä: 1

Vastaajatahon virallinen nimi	Vastauksen kirjanneen henkilön nimi	Vastauksen vastuuhenkilön yhteystiedot	Lausuntopyyntöön käsittelypäivämäärä toimielimessä	Toimielimen nimi
Outokummun kaupunki	kehitysjohtaja Jukka-Pekka Lähti	va. kaupunginjohtaja Pekka Hyvönen, pekka.hyvonen@outokum munkaupunki.fi	24.10.2016	Kaupunginhallitus

2. Onko vastaaja

Vastaajien määrä: 1

3. 1. Voidaanko esityksellä kaventaa väestön terveys- ja hyvinvointieroja sekä parantaa palvelujen yhdenvertaistasaatavuutta? Jos ei, niin miten ehdotusta tulisi siltä osin muuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Sote- ja maakuntauudistus on Outokummun kaupungin kannalta hyvä ja tärkeä uudistus, jonka avulla voidaan turvata keskeiset palvelut yhdenvertaisesti myös jatkossa. Outokummun kaupunginhallitus pitää siksi tärkeänä, että uudistus kokonaisuudessaan etenee esitetystä aikataulusta.

Uudistuksella on mahdollista saavuttaa monia synergiaetuja kokoamalla toimintoja maakuntiin (esim. sosiaali- ja terveyspalveluiden integraatio).

Nyt lausunnolla oleva sote-ratkaisu, jossa sote-järjestämismääräyksiä siirretään maakunnille, parantaa alueiden välistä yhdenvertaisuutta.

Myös maakuntien rahoituksen perustuminen todelliseen palvelutarpeeseen parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta.

Valinnanvapausmalli on Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan potentiaalinen riski, ja malli on valmisteltava siten, ettei se johda julkisen palvelutuotannon ja -verkon alasajoon sekä sitä kautta väestön hyvinvointi- ja terveyserojen lisääntymiseen. Vahva markkinaohjaus voi toteutumistavoista riippuen jopa heikentää yhdenvertaisuutta erityisesti harvaan asutuilla alueilla ja siellä, missä markkinat eivät toimi.

4. 2. Antaako esitys riittävät edellytykset saavuttaa 3 miljardin euron kustannusten kasvun hillinnän tavoite? Jos ei, miten tavoitteen saavuttamisen edellytyksiä voitaisiin parantaa?

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksella on mahdollista saavuttaa esitetyt säästötavoitteet, mikäli maakunnilla (18) on aito itsehallinto päättää asioista kustannustehokkaalla tavalla.

Maakuntien jo olemassaolevat ratkaisut tulee hyödyntää vahvemmin yhteishankinnoissa, hallintopalveluissa, tietojärjestelmissä ja tilakysymyksissä. Tehokkaampi malli tilaratkaisuissa on, että maakunta itse vastaa omista tiloistaan ja niiden vuokraamisesta. Tilakysymysten osalta tulisi lainsäädännössä olla mahdollisuus edetä kuntien kanssa neuvotteluteitse tehokkaampiin ja tarkoituksenmukaisempiin tilaratkaisuihin jo siirtymäaikana. Uudistuksen ensi vaiheessa huomattavana riskinä on kustannusten kasvu johtuen erityisesti merkittävistä panostuksista kansallisiin tietojärjestelmiin, ja toisaalta se, että valtakunnallinen tilayhtiö luo helposti tehottomuutta ja kankeutta tilojen käyttöön.

Valtakunnallisten palvelukeskusten toimintaa koskevat esitykset olisivat Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan syytä poistaa lainsäädännöstä. Sen sijaan olisi tarkoituksenmukaista vahvistaa maakuntien aitoa itsehallintoa ja mahdollisuutta vaikuttaa itse taloudellisesti tehokkaisiin ratkaisuihin. Mikäli valtakunnalliset palvelukeskukset kuitenkin toteutetaan, niiden toimintaa on rajattava luonnoksessa esitetystä huomattavasti.

Valtakunnallisten palvelukeskusten perustaminen on myös merkittävä riski koko uudistuksen onnistuneelle toteutukselle vuoden 2019 alusta; toiminnallisesti turvallisempaa olisi tukeutua maakuntien jo olemassaoleviin järjestelmiin ja käytäntöihin. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa toimii Pohjois-Karjalan tietotekniikkakeskus ja maakunnallinen hankintatoimi, joiden palveluja kuntayhtymät, Siun sote ja kunnat käyttävät kattavasti. Jo käytössä olevilla toimintavoilla myös kunnat ovat mukana, kun taas lakiluonnosten perusteella ne jäisivät palvelukeskusten ulkopuolelle. Toiminnalliset ja taloudelliset hyödyt valmiiksi toimivalla maakunnallisella ratkaisulla ovat mittavat. Lisäksi on huomioitava, että esitetty pelastuslaitosmalli luo kustannustehottomuutta ja ylimääräisen hallinnollisen tason: maakunnallinen malli (18 pelastuslaitosta) on Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan parempi, selkeämpi ja kustannustehokkaampi.

5. 3. Toteutuuko demokratia esityksessä riittävällä tavalla? Jos ei, miten esityksen kansanvaltaisuutta voisi vahvistaa?

Vastaajien määrä: 1

- Uudistuksen myötä vahvistetaan aluetasolla demokratiaa suorien vaalien kautta. Poliittinen ohjaus ja edustuksellisuus on varmistettava myös väliaikaishallinnon aikana kunkin maakunnan parhaaksi katsomalla tavalla.

Valtion oikeutta ohjata päätöksentekoa maakunnissa on syytä rajata huomattavasti nykyisestä; demokratia ei toteudu riittävästi, jos valtio ohjaa liian voimakkaasti neuvottelumenettelyssä ja rajoittaa siten esimerkiksi taloudellisella ohjauksella maakuntavaltuuston todellista harkintavaltaa.

Esitykseen sisältyvä lainsäädäntö rajoittaa merkittävästi aitoa itsehallintoa. Perustettavissa maakunnissa on kysymys perustuslain 121 §:n 4 momentissa säädetystä itsehallinnosta kuntia suuremmilla itsehallintoalueilla, josta säädetään lailla. Merkittävä itsehallintoa rajoittava tekijä on, ettei maakunnilla tulisi olemaan verotusoikeutta, vaan maakuntien talous perustuisi miltei kokonaan valtion maakunnalle osoittamaan

rahoitukseen. Valtion rahoituksen on esityksessä nähty oikeuttavan ja edellyttävän maakuntien itsehallinnon olennaiseen rajoittamiseen lainsäädännössä.

Maakunnista on tarkoitus luoda vahvoja organisaatioita. Maakunnat olisivat keskimäärin huomattavasti kuntia suurempia sekä kooltaan että taloudeltaan. Tästä huolimatta maakuntien itsehallinto on esityksen mukaisesti selvästi kunnallista itsehallintoa heikompaa. Näin ollen tehtävien siirtyessä kunnilta maakunnille tehtävien itsehallinnollinen ohjaus heikkenee.

Maakuntien päätösvallan kapeus suhteessa suorilla vaaleilla valittuun valtuustoon muodostaa jo lähtökohtaisesti ongelman demokratian näkökulmasta, jos vaaleilla valitut päättäjät ovat vahvassa valtion (ministeriöiden) ohjauksessa.

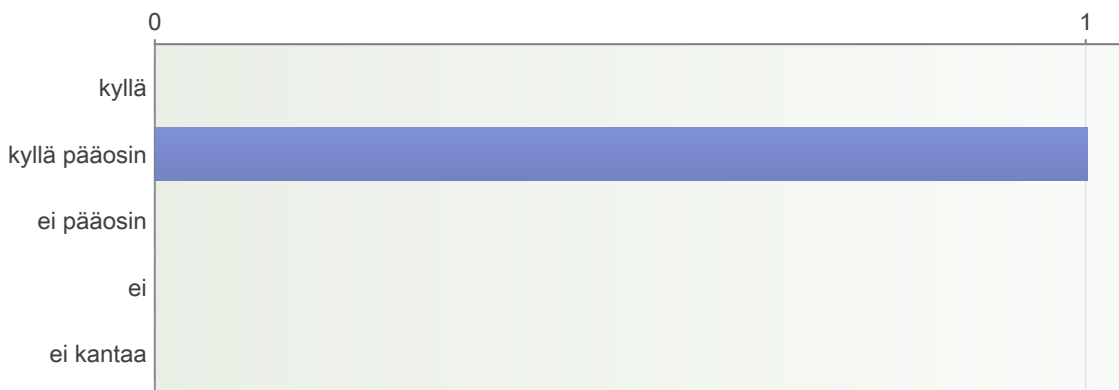
Valtionohjauksen pitäisi keskittyä poliittisesti strategisiin kysymyksiin.

Maakuntien itsehallintoa rajoittaa lisääntyvän valtionohjauksen lisäksi laajan valinnanvapauden mukanaan tuoma markkinaohjaus. Yleisemminkin ehdotetussa rakenteessa perinteinen hallinnollinen ohjaus väistyy, ja sen sijaan siirrytään huomattavasti aikaisempaa enemmän markkinoiden kautta tapahtuvaan ohjaukseen.

Asukkaiden osallistumisoikeuksia koskeva sääntely maakunnissa vastaa kuntalain sääntelyä. Maakuntavaltuuston on luotava edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle, mihin ehdotus maakuntalaiksi antaa toimivat puitteet.

6. 4. Muodostaako maakuntalaki tarkoituksenmukaisen yleislain tulevien maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle?

Vastaajien määrä: 1

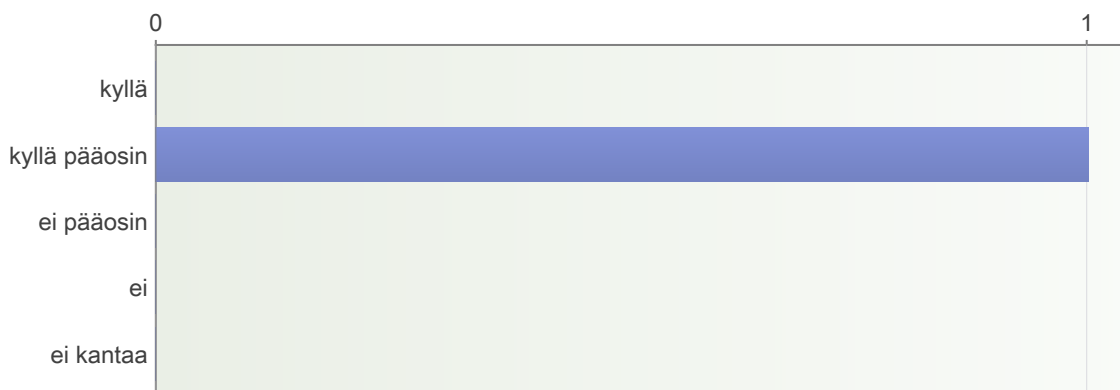

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 9.

7. 5. Maakuntalain 2 luvussa määritellään maakunnan tehtävät. Onko maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

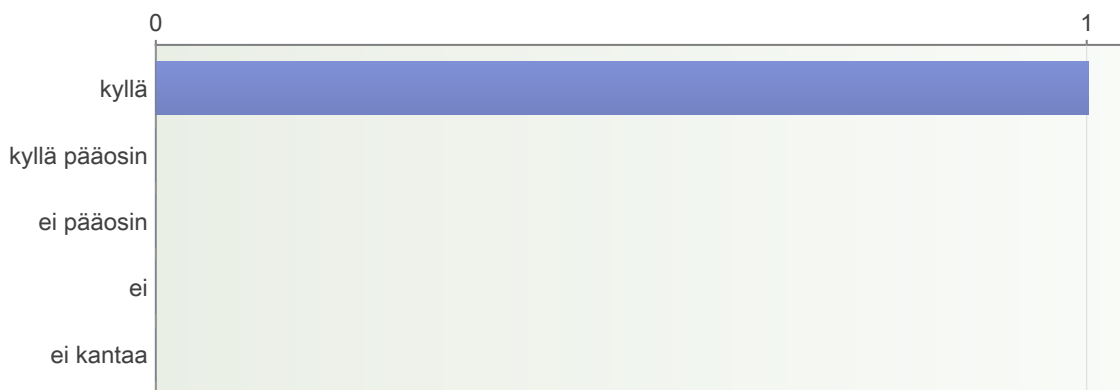

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 9.

8. 6. Maakuntalain 5 luvussa säädetään maakunnan asukkaiden osallistumisoikeuksista. Ovatko osallistumisoikeudet turvattu esityksessä riittävällä tavalla?

Vastaajien määrä: 1

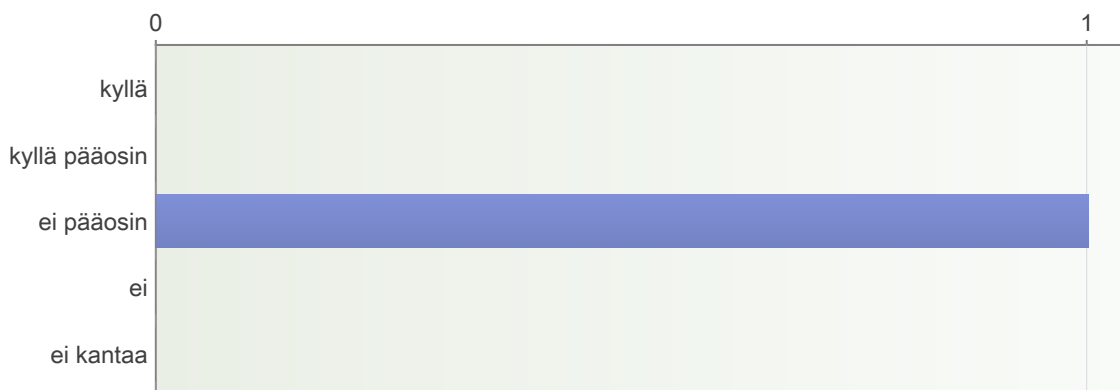

Avoimet vastaukset: kyllä

- Ks. tekstikohta 9.

9. 7. Maakuntalain 9 luvussa säädetään maakunnan palvelulaitoksesta. Onko siitä esitetty säädettäväksi tuottamisen organisoinnin näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

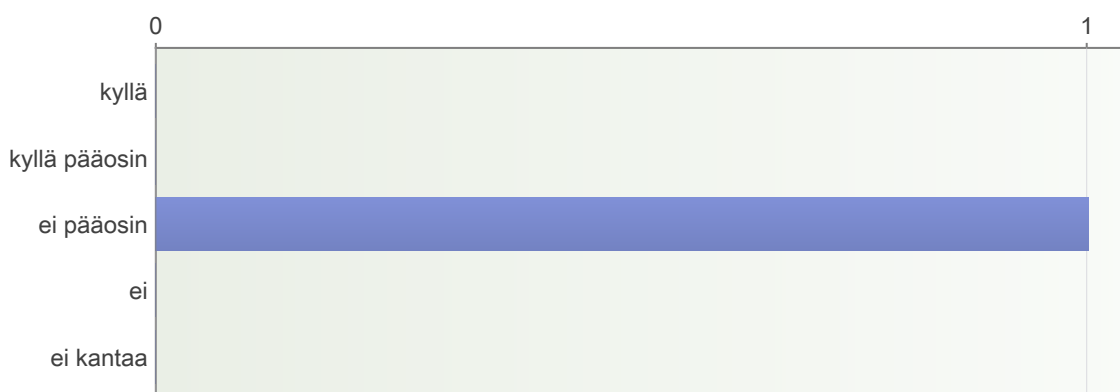

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Ks. tekstikohta 9.

10. 8. Maakunnan talouden ohjaus perustuu erityisesti maakuntalakiin ja maakuntien rahoituslakiin. Ohjaavatko maakuntien rahoitusmalli ja maakuntalain mukainen taloudenohjausmekanismi maakuntien taloudenhoitoa tarkoituksenmukaisella tavalla?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Ks. tekstikohta 9.

11. 9. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntalaista.

Vastaajien määrä: 1

- 4.

Maakuntalain on tarkoitus luoda edellytykset perustuslaissa (perustuslaki 121 § 4 mom) turvatuille maakuntien itsehallinnolle, mikä on erittäin hyvä ja kannatettava tavoite uudistuksessa. Outokummun kaupunginhallitus pitää tärkeänä uudistuksen toteutumista ja etenemistä esitetystä aikataulusta niin, että uudet maakunnat aloittavat toimintansa 1.1.2019.

Hallintoa ja johtamista koskevat lakiluonnoksen säännökset antavat hyvän pohjan maakuntien hallinnon ja talouden järjestämiselle.

Ehdotettu sääntely palveluiden tuottamisen ja järjestämisen erottamiseksi eri tason yhtiöittämisveloitteeseen asettaa kuitenkin erittäin suuria vaatimuksia maakuntakonsernin ohjaukselle ja johtamiselle.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valinnanvapautta koskeva lainsäädäntö ja maakuntalain 6 §:ssä lueteltuja tehtäväalueita koskeva erityislainsäädäntö on valmisteilla, eikä niiden sisällöstä ole lausuntoa annettaessa riittävästi tietoa. Sisältöjä koskevan erityislainsäädännön valmistelussa on erityisesti kiinnitettävä huomiota siihen, että maakunnille jää ratkaisuvallta niille siirrettävien tehtävien hallinnon, päätöksenteon ja talouden järjestämiseen maakuntien itsehallinnon näkökulmasta. Tämä on myös hallituksen asettamien sääntelyn purkutavoitteiden mukaista.

Ehdotettu sääntely palveluiden tuottamisen ja järjestämisen erottamiseksi eri tason yhtiöittämisveloitteeseen asettaa erittäin suuria vaatimuksia maakuntakonsernin ohjaukselle ja johtamiselle.

Toimivallan ja vastuun jakaantumisessa kunnan ja maakunnan välillä on epäselvyyksiä ja päällekkäisyyksiä, joita on tarkennettava. Yksi kuntien keskeisistä tehtävistä jatkossa on terveyden ja hyvinvoinnin edistäminen, jossa onnistuminen on sekä maakunnan että koko Suomen menestyksen kannalta keskeistä.

Maakunnan toimiala

Maakunnalla on lakiluonnoksessa 25 lakisäätelistä tehtävää. Maakuntalakiluonnoksessa maakunnan toimiala on tiukasti rajoitettu ja se voi hoitaa vain laissa mainittuja tehtäviä. Lakiluonnoksen mukaan kunnat voivat siirtää maakunnalle lakisäätelistä tehtäviin liittyviä tehtäviä vain, mikäli kaikki maakunnan kunnat ovat yksimielisiä ja rahoittavat toiminnan. Rajaus on kankea, eikä mahdollista kuntien ja maakunnan päätöksiin ja sopimuksiin perustuvaa tarkoituksenmukaista tehtävien hoitoa.

Maakunnan toimialaa onkin Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan laajennettava siten, että maakunta voi ottaa sopimusperusteisesti hoitaakseen tehtäviä alueen kunnilta edellyttäen, että sopimuksessa mukana olevat kunnat sitoutuvat rahoittamaan ao. toiminnan.

Kunnan ja maakunnan yhteistoiminta

Maakuntalain on oltava kuntalain tapaan joustava ja mahdollistava niin, että kuntien ja maakuntien yhteistyö ja mahdollisuus sopia palvelujen hoitamisesta turvataan. Maakuntalakiin tulisi tämän vuoksi lisätä säännös, joka mahdollistaa maakunnan ja kuntien välisen yhteistyön ja sopimisen sekä tehtävien hoitamisen samaan tapaan kuin yhteistyö kuntien kesken on kuntalain mukaan mahdollista.

Olosuhteiden erilaisuus on otettava huomioon mahdollistamalla joustavat yhteistoimintamuodot palvelujen tuottamisessa ja järjestämisessä. Ehdotuksen mukaiset 18 maakuntaa ovat toimintaympäristöltään, julkiselta ja yksityiseltä palvelurakenteeltaan sekä muilta olosuhteiltaan keskenään erilaisia. Digitalisaatio, ikääntyminen,

muuttoliike ja maakuntauudistus vaikuttavat eri puolilla Suomea olevien kuntien ja maakuntien toimintaympäristöön hyvin eri tavalla, ja muutos korostuu seuraavien vuosien kuluessa. Myös perusoikeuksien toteutumisen kannalta on tärkeää, ettei liian jäykkä lainsäädäntö muodosta esteitä asukaslähtöiselle palvelujen kehittämiselle ja toteuttamiselle.

Kuntien ja maakuntien yhteistyölle ei pidä luoda lainsäädännöllisiä esteitä. Paikallisesti ja alueellisesti erilaiset ratkaisut on mahdollistettava lainsäädännöllä. Asukkaan (palvelunkäyttäjän) näkökulmasta sekä toiminnallisesti ja kansantaloudellisesti on tärkeää mahdollistaa sopimusjärjestelyt kuntien ja maakuntien kesken. Yhteistyöjärjestelyistä ja palveluista on oltava mahdollisuus sopia ottaen huomioon kuntien ja maakuntien toimintaympäristöjen erilaisuus.

Maakuntalakiluonnoksen 6 § 2 momentin 3 kohdan säännös, jonka mukaan tehtäviä voidaan siirtää kunnilta maakunnille vain kaikkien kuntien niin sopiessa, on liian tiukka.

Sosiaali- ja terveydenhuollon palveluketjut, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen, elinkeinojen kehittäminen, aluekehittämisviranomaisen tehtävät, maakäytön suunnittelu ja maakuntakaavoitus sekä liikenneasiat ja ovat kunta-, maakunta- ja asukasnäkökulmasta kokonaisuuksia, jota edellyttävät toimivaa yhteistyötä, yhteistä suunnittelua ja kehittämistä sekä palvelujen organisointia.

Maakuntalakiluonnoksen 7 §:n mukaan maakunta voisi sopia järjestämisvastuun siirrosta kunnalle, silloin kun siitä erikseen laissa säädetään. Sääntelytapaa tulisi muuttaa siten, että sopiminen olisi mahdollista aina, jollei sitä erikseen kielletä.

Maakuntien palvelukeskukset

Maakuntalakiluonnoksen 16 luvun säännökset valtakunnallisista palvelukeskuksista on Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan tarpeen poistaa laista. Maakunnat ovat itsehallinnollisia yksiköitä ja tukipalvelujen tarkoituksenmukainen järjestäminen tulee olla maakuntien itse päätettävissä. Lainsäädännöllä ja lakiin perustuvilla standardeilla luodaan kriteerit yhtenäiselle palveluarkkitehtuurille ja tietotuotannolle, mutta tukipalveluiden organisoimisen on perustuttava maakuntien päätöksille.

Tukipalveluissa toimii tällä hetkellä maakunnallisia ja alueellisia yhtiöitä, joilla on osaaminen ja resurssit toteuttaa muutosprosesseja ja tuottaa palvelut julkisille organisaatioille. Investoinnit järjestelmiin, osaamiseen ja henkilöstöön ovat huomattavasti edullisemmat kuin kokonaan uusia organisaatioita perustettaessa. Useat yhtiöt ovat jo osa valtakunnallista tai maakunnallista rakennetta. Valtakunnallisia palvelukeskuksia ollaan perustamassa ilman minkäänlaisia selvityksiä niiden kustannuksista.

Maakuntalakiluonnoksen mukaan valtioneuvoston asetuksella voitaisiin säätää tarkemmin käyttövelvoitteen piiriin kuuluvista palveluista ja palvelukeskusten tehtävistä. Outokummun kaupunginhallitus katsoo, että säännökset ovat esitettyssä muodossa ongelmallisia maakuntien itsehallinnon kannalta.

Toimitila- ja kiinteistöhallinnon tehtävien osalta lähtökohtana on oltava, että maakunnat päättäisivät itse palvelujensa tuotantorakenteesta sekä sen edellyttämästä toimitilatarpeesta. Maakunnilla on syytä olla oikeus organisoida asiat itsenäisesti ja tarvittaessa yhteistyössä alueen kuntien ja muiden jo olemassa olevien toimijoiden kanssa. Yhden valtakunnallisen yhtiön sijaan on muodostettava maakuntien ohjauksessa olevia maakunnallisia toimitilayhtiöitä. Tämä mahdollistaisi yhtiöiden toimivan ohjauksen maakunnan toiminnallisten tarpeiden mukaisesti.

Talous- ja henkilöstöhallinnon palveluiden keskittämiselle asetetut tavoitteet voidaan saavuttaa parhaiten, kun maakunta voi itse päättää tarkoituksenmukaisimmasta organisoitumisesta (omana toimintana, yhteistyössä alueen kuntien kanssa ja/tai muiden maakuntien kanssa yhteistyössä, hankkii osan markkinoilta).

Tukipalveluyksiköt voisivat tuottaa talous- ja henkilöstöhallinnon palveluita myös kunnille, mikä varmistaisi, että talous- ja henkilöstöhallinnon tukipalvelut olisivat tuotettavissa tehokkaasti myös kunnille jäävien tehtävien tarpeisiin.

Yhteishankintojen osalta järjestelyn ei pidä hajottaa maakuntien ja kuntien yhteistä hankintavolyymiä ja hankintaorganisaatioita. Toiminnan on sen sijaan perusteltua tukeutua olemassa oleviin hankintaorganisaatioihin sekä niiden osaamiseen ja asiakastuntemukseen.

Tieto- ja viestintätekniisten palveluiden (ICT-palvelukeskus) osalta on niin ikään tarkoituksenmukaista hyödyntää nykyisten organisaatioiden palveluja ja mahdollistaa maakuntien tarvitsemat kansallisesti yhteiset ICT-palvelut useamman toimijan verkostomallilla.

Tukipalvelujen osalta Pohjois-Karjalassa on jo toteuttu toimivia ja taloudellisia ratkaisuja, jotka voivat olla hyvien käytäntöjen mallina myös maakuntahallintoa rakennettaessa. Outokummun kaupunki pitää näillä perusteilla tärkeänä, että hyvin toimivia malleja ja rakenteita ei hylätä maakuntauudistuksen yhteydessä.

5.

Maakunnan tehtäväala on lakiluonnoksessa varsin tiukasti rajattu, ja toimialaa pitäisi Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan väljentää.

Maakunnille säädettyjen tehtävien sisältö määrittellään kutakin tehtävää koskevassa erityislainsäädännössä. Erityislainsäädännön uudistaminen ja muutokset ovat vielä valmistelussa, joten tässä vaiheessa ei ole edellytyksiä arvioida tehtäväkokonaisuutta yksityiskohtaisemmin. Jatkovalmistelussa onkin syytä kiinnittää erityisesti huomiota siihen, että erityislainsäädännössä määrittellään maakunnalle siirrettävät tehtävät siten, että ne eivät ole päällekkäisiä tai rinnakkaisia kuntien tehtävien kanssa. Toimivaltarajojen on oltava selkeitä. Tehtävien järjestämisestä, tuotannosta ja yhteistyöstä voidaan kuitenkin sopia erikseen kuntien ja maakuntien kesken.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen

Sosiaali- ja terveystalouteihin liittyvä hyvinvoinnin edistäminen siirtyy maakuntien vastuulle. Kuntien tehtävät ovat tältä osin määrittelemättä. Tehtävät on määriteltävä lainsäädännössä, ja samalla on selkiytettävä kuntien velvollisuutta kerätä tietoja, joita sillä on velvollisuus seurata ja raportoida maakunnalle. On olemassa vaara, että ilman selkeyttämistä tehtävästä muodostuu hallitsematon ja alati viranomaispäätösin kasvava kokonaisuus.

Maakunnan ja kuntien välinen työnjako sekä rajapinnat hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseksi on selkiytettävä. Nyt esitetyssä rahoitusmallissa on vaarana, että tehtävät jäävät kuntiin, mutta kuntien resurssit viedään uudistuksen myötä. Outokummun kaupunki edellyttää näiden tehtävien huomioon ottamista valtionosuusjärjestelmän kertoimina, ja rahoitusperiaatteen toteuttamista kuntiin jäävissä tehtävissä.

Hyvinvointiin keskeisesti liittyvä turvallisuussuunnittelu on alue, jossa yhteistyön tarve korostuu uudessa tilanteessa maakunnan tullessa osaltaan keskeiseksi toimijaksi mm. sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen osalta.

Outokummun kaupunginhallitus korostaa hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen liittyvien tarpeiden ja tehtävien poikkeavan toisistaan eri tyyppisissä kunnissa: kaupungeissa ongelmat ja ennaltaehkäisevä työ usein korostuvat. Toimenpiteet ovat myös usein räätälöityjä alueen tarpeista lähtien ja edellyttävät monen toimijan tiivistä yhteistyötä, jossa mukana ovat maakunnan ja kuntien lisäksi merkittävänä toimijana myös kolmannen sektorin organisaatiot.

Pohjois-Karjalassa on tehty Siun Soten valmistelun yhteydessä työtä Siun Soten ja kunnan rajapinnan määrittelemiseksi terveyden ja hyvinvoinnin edistämistehtävissä. Tätä työtä on tarkoitus entistä konkreettisemmalla tasolla jatkaa uuden kuntayhtymän aloittaessa 1.1.2017.

Pelastustoimi

Pelastustoimi on Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan järjestettävä 18 maakunnallisen pelastuslaitoksen mallilla. Pelastustoimea ei ole perusteltua erottaa muista maakunnille osoitettavista tehtäväkokonaisuuksista. Pelastustoimen järjestämistä vastuun ja mahdollisuuden tuottamiseen siirtäminen viidelle maakunnalle aiheuttaisi merkittävän demokratiavajeen 13 muulle maakunnalle, joille ei jäisi kuin rahoitusvastuu.

Uusien maakuntien perustaksi on linjattu nykyinen maakuntajako. Pelastustoimi ja ensihoito ovat tyypillisiä lähipalveluita, joiden järjestämistä vastuun ja tuottamismahdollisuus on oltava kaikilla 18 maakunnalla. Pelastustoimen ja ensihoidon keskittäminen viidelle alueelle heikentäisi huomattavasti lähipalveluiden integraation toteuttamista.

Yksi julkishallinnon keskeisistä tehtävistä on huolehtia ihmisten perusturvasta kaikissa olosuhteissa, ja uudesta maakuntahallinnosta syntyy hyvä perusta varautumiselle erilaisiin häiriötilanteisiin ja poikkeusoloihin. Maakunnat muodostavat alueen kuntien kanssa lähellä ihmistä olevan turvaverkon, jonka varaan on nykyistä helpompi rakentaa myös varautumisen kokonaisuus koordinoituna yhteistoiminnassa ministeriöiden kanssa. Toiminnan käytännön yhteensovittaminen on luonteva osa uuden maakunnan toimintaa.

Pelastustoimella on vahvaa osaamista hallinnonalat ylittävästä yhteistyöstä häiriö- ja poikkeusoloihin varautumisessa, valmiussuunnittelusta sekä harjoittelusta, mitä on pystyttävä hyödyntämään riittävästi kuntien varautumisessa myös maakuntauudistuksen jälkeen. Jotta pelastustoimella on tosiasiallinen mahdollisuus varautumisen tukeen ja yhteensovittamiseen sekä maakunnan yhteisessä varautumisessa että kunnissa, on pelastustoimi asemoitava maakuntaan siten, että riittävä toimialaosaaminen on sijoitettu palveluja järjestävälle tasolle.

Pelastustoimen organisoiminen sosiaali- ja terveystoimen palvelurakenteen uudistamisen kanssa yhdenmukaisen aluejaon ja järjestämismallin pohjalta on välttämätöntä, koska näin turvataan pelastustoimen mahdollisuus jatkossakin suorittaa kiireellisiä ensihoitotehtäviä ja kiireellisiä ensivastetehtäviä sen mukaan kuin sosiaali- ja terveystoimen viranomaisten kanssa erikseen sovitaan. Sosiaali- ja terveystoimen sekä pelastustoimen yhteistyöllä voidaan saavuttaa merkittäviä synergiaetuja.

Esitettävälle viidelle yhteistyöalueelle ei ole nähtävissä sellaisia mielekkäitä tehtäviä, joita ei voitaisi toteuttaa koordinoimalla toimintaa maakuntien ja ohjaavan ministeriön normaalein yhteistyömenettelyin. Pelastustoiminnan rahoitus on Outokummun kaupunginhallituksen mielestä kanavoitava osana maakuntien kokonaisrahoitusta suoraan järjestämisestä vastuussa oleville 18 maakunnalle.

Pohjois-Karjalassa pelastustoimi siirtyy jo 1.1.2017 osaksi Siun sotea, koska näin nähdään saavutettavan merkittävää integraatiohyötyä erityisesti ensihoidon ja päivystyksen kesken sekä ensihoidon/pelastustoimen ja erityisesti yöaikaan ikäihmisten kotiin vietävien turvaa tarjoavien palvelujen kesken.

Aluekehittäminen

Outokummun kaupunginhallitus katsoo, että aluekehittämisviranomaisten tehtävien siirto maakunnalle on tarkoituksenmukaista. Nykyiset liittojen aluekehitysviranomaistehtävät sekä pääosa ELY-keskusten tehtävistä

kootaan yhteen maakunnalliseen organisaatioon. Samalla kootaan yhteen keskeiset kansalliset ja EU - kehittämisvarat. Rahoitettavien hankkeiden on perustuttava maakunnan strategiaan valintoihin ja sen mukaisesti toteuttavaan kuntien ja muiden kumppaneiden kanssa valmisteltuun maakuntaohjelmaan. Perustelutekstiin on syytä lisätä kunnat keskeisinä aluekehittämisen toimijoina.

Maakunnan aluekehitystehtävissä on varmistettava kehittämistoimien (aluekehitysviranomaisen tehtävät, strateginen alueen ja sen elinkeino- ja innovaatioympäristöjen kehittäminen, koulutuksen ja osaamisen kehittäminen, ennakointi ja tilastopalvelu, alueidenkäyttö, työvoima- ja yrityspalvelut) sekä rahoituspalveluiden integraatio yritys- ja kehittämisrahoituksessa maakuntiin (rakennerahastot, maaseuturahasto, kansalliset rahoitusvälineet). Asiakkaiden ja maakuntien yhdenvertaisuuden takia jatkovalmistelussa on tärkeää varmistaa Tekesin, Finpron ja Finnveran asiantuntijapalvelujen saatavuus kaikissa maakunnissa.

EU:n rakennerahasto- ja muiden EU-tukien nykyisin maakuntien liitoissa ja ELY-keskuksissa hoidettavat tehtävät

On huolehdittava, että kaikilla maakunnilla on välittävän viranomaisen tehtävä. Maakunnat voivat sopia itse, jos haluavat hoitaa tehtäviä muiden maakuntien kanssa. Eri rahoitusvälineiden integraatiosta on hyötyä ainakin seuraavista näkökulmista:

- asiakaslähtöisyys, ns. yhden luokun periaate
- aluelähtöisyys, aluetuntemus, aluekehittämistehtävät
- asukaslähtöisyys, läheisyysperiaate
- teknisen tuen käyttö kumppanuussopimusperiaatteen pohjalta, hallinnon tehokkuus
- olemassa olevat tietojärjestelmät, yhteensovitus, tehokkuusperiaate
- koordinaatioetu, valmistelun tehokkuus, vähemmän hallinnollisia toimijoita, byrokratian vähentäminen
- tarkoituksenmukaisuusharkinta maakunnan päätöksenteon kautta, demokratiaperiaate

EU- ja kansainväliset asiat

Nykyisin aluekehityslain mukaan maakunnat hoitavat tehtäviinsä liittyviä kansainvälisiä yhteyksiä. EU- ja kansainvälisten asioiden olisi tarkoituksenmukaista kuulua myös uusien maakuntien tehtäviin; lakiluonnoksessa kansainväliset asiat on linjattu kohtaan "voi halutessaan hoitaa". Maakunta on jatkossa maakuntaliiton sijasta laissa tarkoitettu yleinen aluekehitysviranomainen ja hoitaa siten alueiden kehittämisestä ja rakennerahastotoiminnan hallinnoinnista annetussa laissa aluekehitysviranomaiselle ja maakunnan liitolle säädetyt sekä ELY-keskuksille säädetyt aluekehittämisen tehtävät. Kansainvälisiä tehtäviä ei ole järkevää irroittaa erillisiksi muista aluekehitystehtävistä, vaan ne ovat nykyaikainen ja arkipäiväinen osa aluekehittämistä.

Aktiivinen vaikuttaminen EU-edunvalvonnassa, alueiden rajat ylittävässä yhteistyössä ja eurooppalaisessa aluepolitiikassa ovat luontaisia tehtäviä maakunnille. Eurooppalainen yhteistyö on alueiden välistä yhteistyötä, jolloin maakunta on luonteva toimija EU-kentällä. Jos maakunnilla ei ole vahvaa mandaattia EU- ja kansainvälisissä asioissa, erityisesti pienemmät kunnat joutuvat haastavaan tilanteeseen, koska niiden resurssit eivät välttämättä riitä kansainväliseen yhteistyöhön. Maakuntien yksi tehtävä on elinvoimaisuuden lisääminen, yhdessä kuntien kanssa, missä maakunnat pystyvät tarjoamaan alueellisen tarttumapinnan esimerkiksi Team Finland –verkoston kansalliselle työlle.

Maakunnan suunnittelu ja maakuntakaavoitus

Kaavajärjestelmästä määrätään maankäyttö- ja rakennuslaissa. Maakuntakaava on oikeusvaikutuksellinen maakunnan maankäytön yleispiirteinen suunnitelma (MRL 25§).

Maakuntauudistuksessa ei ole esitetty muutoksia kunnan toimivaltaan kaavoituksessa.

Muutostarvetta on kuitenkin siinä, että maakuntakaavoitusta kehitettäisiin entistä yleispiirteisempään suuntaan. Maakuntakaavoituksen on jatkossa keskityttävä selvemmin ja strategisemmin aluerakenteen kannalta keskeisiin kysymyksiin. Kuntien ja kaupunkiseutujen onnistuminen elinvoimapolitiikassa edellyttää, että niillä säilyy oikeus itsenäisiin valintoihin maapolitiikassa, kaavoituksessa ja toteuttamisen ohjelmoinnissa. Kunnan toimivallasta oman alueensa kaavoittamisessa on pidettävä kiinni, eikä yleis- ja asemakaavan osuutta suunnittelujärjestelmässä pidä heikentää.

Liikenneasiat

Maakuntien tehtäviksi siirtyy nykyisten ELY-keskusten liikenne ja infrastruktuurin vastuualueilta tehtäviä. Maakunnille siirtyvien ja valtiolla edelleen säilyvien tehtävien vastuunjako Liikenneviraston ja maakuntien välillä edellyttää selventämistä. Tehtäviksi on listattu mm. tie- ja liikenneolot sekä alueellinen tiepito. ”Alueellinen tiepito”-käsite on täysin uusi, eikä sen sisältöä ole avattu esityksessä. Lain perusteluteksteistä ei myöskään pysty päättämään, mikä on valtion ja maakunnan tehtävien vastuunjako. Maakunnissa on hyvä tuntemus oman alueensa paikallisen tieverkon olosuhteista ja kehittämistarpeista. Mikäli maakunnille on tarkoitus siirtää vastuu alemman tieverkon tienpidon tehtävistä, on varmistettava, että maakunnille osoitetaan tähän myös riittävät resurssit. Valtakunnallisen tieverkon toimivuuden kannalta on olennaista, että tieverkko suunnitellaan, rakennetaan ja kunnossapidetään yhtenäisten periaatteiden pohjalta.

Yksityisteitä ja liikkumisen ohjausta koskevat valtionavustustehtävät

Valtionavustuskelpoisille yksityisteille voidaan myöntää harkinnanvaraisesti valtionavustusta. Avustusta voi hakea tien tiekunta ja sitä myönnetään pääasiassa tien vaurioiden ja rakenteiden korjaamiseen. Tällä hetkellä ELY-keskus arvioi hankkeen kiireellisyyden ja vaikuttavuuden, ja avustuksesta päättää ELY-keskus, jonka alueella tie tai suurin osa siitä sijaitsee. Tehtävän siirto maakunnille on perusteltua, sillä päätöksenteon tällaisissa asioissa on syytä olla mahdollisimman lähellä.

Liikkumisen ohjauksen valtionavustusta on tähän saakka hoitanut Liikennevirasto. Liikkumisen ohjausta tuetaan Valtioneuvoston asetuksen mukaisesti joukkoliikenteen valtionavustuksilla. Liikkumisen ohjauksen tarkoituksena on ihmisten kulkutapavalintoihin vaikuttaminen. Keinoina tähän ovat tiedollinen ohjaus, markkinointi ja palvelujen kokeilu sekä kehittäminen. Liikkumisen ohjauksen tavoitteena on yksityisautoilun vähentäminen sekä joukko- ja kevyen liikenteen suosion kasvattaminen. Liikkumisen ohjauksella siis kannustetaan kestäviin liikkumistottumuksiin. Avustuksen toivotaan edistävän pysyvien toiminta- ja yhteistyömuotojen syntymistä seuduilla ja kunnissa.

Tehtävän siirto maakunnille on perusteltua, sillä tehtävällä on liittymäpinta maakunnalliseen liikennejärjestelmätyöhön, jolla pyritään myös vaikuttamaan kulkutapavalintoihin ja edistämään kestävästä liikkumisesta alueen erityispiirteet huomioon ottaen.

Liikennepalveluiden maakunnallinen kehittäminen ja järjestäminen sekä julkisen henkilöliikenteen suunnittelu ja järjestäminen sekä raideliikenne

Tämä on merkittävä tehtävä tulevaisuuden maakunnille. Maakunnat voivat olla mukana kehittämässä omiin tarpeisiinsa soveltuvia liikennepalveluratkaisuja. Julkisen henkilöliikenteen suunnittelussa on tärkeää, että maakunnat tekevät yhteistyötä keskenään ja myös muiden toimivaltaisten joukkoliikenneviranomaisten kanssa. Mikäli maakunnille tarjotaan mahdollisuus suunnitella ja järjestää myös raideliikennettä, tämä mahdollistaa tulevaisuudessa alueellisen raideliikenteen kehittämisen. Raideliikenteen suunnittelu ja järjestäminen vaatii kuitenkin tiivistä yhteistyötä sekä Liikenneviraston että muiden maakuntien kanssa.

Ympäristöasiat

Jatkovalmistelussa on vielä selvitettävä mahdollisuudet koota ELY-keskusten ympäristötehtäviä luonnoksessa esityttyä laajemmin maakuntien vastuulle. Niiden siirtäminen ehdotetussa laajuudessa valtion uusimuotoiseen valtakunnalliseen viranomaiseen erkaannuttaa tehtäviä aluetasolta: maakunnista ja kunnista.

Ympäristöterveydenhuolto

Ympäristöterveydenhuolto on linjattu maakuntaan siirtyväksi tehtäväksi, jonka kunnat voivat kuitenkin tiettyjen edellytysten täytyessä ottaa hoitaakseen. Lähtökohtana kunnallisen järjestämismääräysten kriteereille tulisi olla nykyinen käytännössä toimivaksi havaittu laki ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminnasta. Mikäli lain edellytykset täyttyvät, kunta voisi tehdä sopimuksen maakunnan kanssa tehtävän hoitamisesta ja saada siihen kohdistetun rahoituksen.

Joillakin alueilla ympäristöterveydenhuollon yhteistoiminta-alueet ovat jo maakunnan kokoisia, näin on myös Pohjois-Karjalassa.

Maakunnalle esitetty tehtäväkokonaisuus on Outokummun kaupunginhallituksen mielestä ympäristöterveydenhuollon tehtävien osalta tarkoituksenmukainen. Tehtävällä on läheinen yhteys terveydenhuoltoon ja on peruteltua sen säilyttäminen kokonaisuutena.

Kasvupalvelut (työllisyys- ja elinkeinoasiat)

TE-palveluiden selkeyttäminen ja uudistaminen yritys- ja asiakaslähtöisiksi kasvupalveluiksi on tavoiteltava uudistus. Keskeistä on kuitenkin, että elinkeinojen kehittämiseen liittyviä tehtäviä ei uudisteta siten, että ne olisivat päällekkäisiä kuntien tehtävien kanssa. Kunnilta ei siirry näihin liittyviä tehtäviä maakunnille. Maakunnilla ja kunnilla on toisaalta oltava oikeus sopia ELY -keskuksista maakunnille siirtyvien palveluiden hoitamisesta kunta- ja maakuntakohtaisesti. Niille kunnille, joiden elinkeinopoliittisiin tavoitteisiin ja tehtäviin kuuluu myös nykyisten TE-palveluiden tai tulevien kasvupalveluiden tarjoaminen kunnassa toimiville yrityksille, on annettava oikeus myös vastata palveluista.

Esityksessä työllisyys- ja yrityspalveluiden järjestämismääräys siirretään valtion TE-hallinnolta maakunnalle. Outokummun kaupungin näkemyksen mukaan maakunnan on voitava sopia alueen kuntien kanssa tarkoituksenmukaisesta yhteistyöstä, työnjaosta ja resurssien kohdentamisesta. Maakunnan on myös voitava siirtää järjestämismääräys yhdelle tai useammalle kunnalle niin sovittaessa.

Valtiolta maakunnalle tai kunnalle siirtyvät tehtävät on rahoitettava rahoitusperiaatteen mukaisesti kokonaan valtion varoista.

Kuntien työllisyys- ja yrityspalveluihin suuntaamat panostukset säilyvät kunnilla alueen ja kunnan elinvoiman tukemisen resursseina.

Vesitalous, vesihuollon edistäminen ja suunnittelu

Vesihuolto on osa kuntien vastuulla olevan rakennetun ympäristön palvelukokonaisuutta, ja vesihuollon järjestämismääräys tulee olla jatkossakin kunnalla. Vesihuollon suunnittelutehtävää ei ole tarkoituksenmukaista antaa maakunnille. Kyse ei ole tehtävän siirrosta; vesihuollon suunnittelu ei ole nykyisin ELY -keskuksen tehtävä. Vesilain valvontatehtävät soveltuvat parhaiten maakuntien vastuulle osana vesiasioiden kokonaisuutta.

Muut tehtävät

Maakunnan toimialaa on väljennettävä siten, että maakunta voi ottaa sopimusperusteisesti hoitaakseen

tehtäviä, joita alueen kunnat (tai osa niistä) eivät hoida, edellyttäen, että mukana olevat kunnat sitoutuvat rahoittamaan ao. toiminnan.

Rakennusvalvonnan tehtävien hoitamisella voidaan merkittävästi vaikuttaa kuntien elinvoimaan, ja kunnilla on oltava mahdollisuus päättää rakennusvalvonnan järjestämisestä omana toimenaan. Mahdollisuus koota rakennusvalvonnan tehtävät nykyistä laajempiin kokonaisuuksiin ilman, että edellytetään koko maakunnan laajuiseen yksikön muodostumista, on myös turvattava.

Jatkovalmistelussa on vielä selvitettävä mahdollisuudet koota ELY-keskusten ympäristötehtäviä luonnoksessa esityttyä laajemmin maakuntien vastuulle. Niiden siirtäminen ehdotetussa laajuudessa valtion uusimuotoiseen valtakunnalliseen viranomaiseen erkaannuttaa tehtäviä aluetasolta - maakunnista ja kunnista. Aluehallintovirastojen ympäristölupamenettelyjä tulee keventää ja siirtää luvitustehtäviä kunnille turvaten samalla vastaavat voimavarat.

6.

Maakuntalakiluonnos vastaa kuntalain sääntelyä. Maakuntavaltuuston on luotava edellytykset asukkaiden suoralle osallistumiselle. Maakuntavaltuusto vastaa osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kokonaisuudesta, ja maakuntasrategiassa tulisikin täsmentää maakunnan keskeiset linjaukset asiassa (suoran demokratian laajuus ja muodot). Tavoitteena on oltava monipuolisten ja vaikuttavien osallistumismahdollisuuksien ja keinojen tunnistaminen. Siun soten valmistelun yhteydessä on asukasosallistumiseen kiinnitetty erityistä huomiota.

7.

Maakuntalakiluonnoksen 9 luvun säännökset maakunnan palvelulaitoksesta tulee poistaa. Vaaleilla valitulla maakuntavaltuustolla on oltava suorat vaikutusmahdollisuudet sen vastuulla olevien palveluiden strategiaan linjauksiin ja oman palvelutuotannon kokonaisuuteen.

Maakunnan yhteyteen perustettava erillinen ja kokonaan uusimuotoinen oikeushenkilö sekä palvelujen erottaminen tämän erillisen oikeushenkilön vastuulle saa aikaan raja-aidan, joka luo esteitä toiminnan johtamiselle ja maakunnan toiminnallis-taloudellisen kokonaisuuden hallinnalle. Kysymys on tilaajan ja tuottajan erottamisesta, joka kunnissa saatujen kokemusten mukaan aiheuttaa epäselvyyttä johtamis- ja vastuusuhteissa ja lopulta myös kustannusten nousua. Järjestämisvastuun ja operatiivisen johtamisen erottaminen aiheuttaa toisaalta hallinnon päällekkäisyyttä ja toisaalta asiantuntemuksen painottumista operatiiviselle puolelle.

Demokratian toteutuminen jää ehdotetussa mallissa välilliseksi. Maakuntavaltuuston päätösvaltaa rajattaisiin merkittävästi suhteessa sen keskeisempään tehtävään eli sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen. Myös pelastustoimen varautuminen häiriötilanteisiin ja turvallisuuteen edellyttävät vahvaa järjestäjän roolia.

Palvelulaitosta koskevien ehdotusten taustalla on tarve tehdä palvelutuotannon talous ja kustannusrakenne läpinäkyväksi. Sama tavoite voidaan saavuttaa edellyttämällä palvelutuotannon talouden eriyttämistä ja kustannusten läpinäkyvyyttä siten, että niitä voidaan vertailla muiden palvelutuottajien kustannusrakenteisiin.

Mikäli nyt esitetty malli toteutuu, Pohjois-Karjalassa 1.1.2017 aloittava Siun sote rakentuisi hyvin luontevasti palvelulaitokseksi, jolla voisi olla yksi tai useampia kilpailuilla markkinoilla toimivia yhtiöitä, jos sote-valinnanvapaus toteutuu nyt hahmotellussa muodossa.

Jos palvelulaitoksella on yhtiöitä, jotka kilpailevat yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden kanssa, palvelulaitos ei voine olla järjestäjä, vaan maakunnalla on oltava erillinen järjestäjä-organisaatio, joka määrittää tuotanto-organisaatioiden kriteereitä. Valinnanvapausesitys on jälleen hyvin ratkaiseva.

8.

Maakuntien rahoituksen perustuminen todelliseen palvelutarpeeseen on oikeudenmukainen linjaus ja parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta.

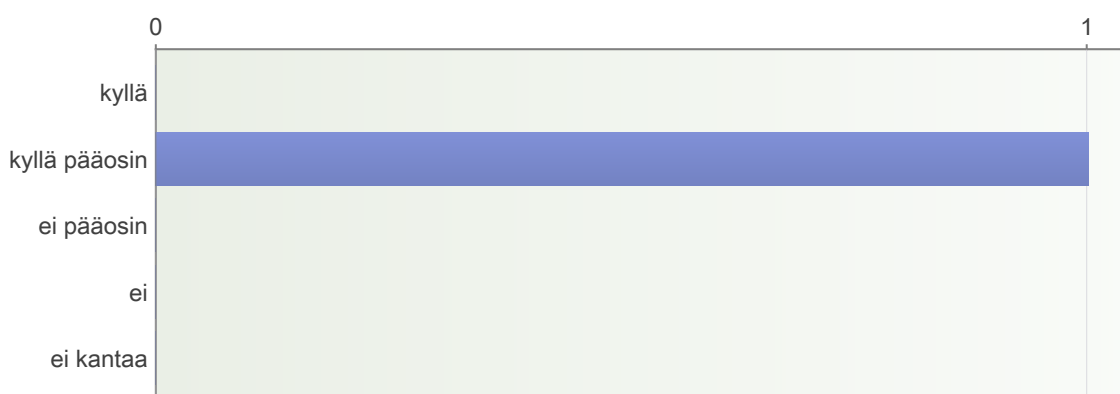
Yleiskatteellisuudesta johtuen maakunnilla on mahdollisuus päättää saamansa rahoituksen käytöstä, mikä on välttämätöntä maakuntien itsehallinnon toteutumisen kannalta. Yleiskatteellisuudesta on pidettävä kiinni, eikä mitään osaa maakuntien saamasta rahoituksesta saa korvamerkitä tiettyihin menoihin. Tämä koskee myös sekä uudistuksen seuraavassa vaiheessa maakunnille siirrettäviä valtion tehtäviä että monikanavarahoituksen purkamisen myötä maakunnille siirrettäviä tuloja.

Maakunnat tai niiden määräysvallassa olevat oikeushenkilöt eivät lakiluonnosten mukaan kuuluisi Kuntien takauskeskuksesta annetussa laissa säädettyjen rahoituskelpoisten kohteiden joukkoon, joten Kuntarahoitus ei voisi rahoittaa niitä takauskeskuksen takauksella hankituilla varoilla. Koska esitetyt maakunnat eivät kuuluisi Kuntarahoituksen toiminnan piiriin, tulisivat maakunnille siirtyvät velat irtisanottaviksi.

Maakunnan rahoitus muodostuu esityksen mukaisesti asiakasmaksuista ja valtiolta tulevasta rahoituksesta. Aidon maakunnallisen itsehallinnon toteutuminen edellyttää omaa tulonmuodostusta maakunnan verotusoikeuden kautta, mikä mahdollistaisi maakunnille saman luottoluokituksen kuin valtiolle ja kunnille.

12. 10. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 4 §:ssä säädettäisiin palvelujen saatavuudesta ja saavutettavuudesta. Säännöksen mukaan palvelut on toteutettava väestön tarpeet huomioon ottaen lähellä asiakkaita, mutta säännöksen mukaisten edellytysten täytyessä palveluja voidaan koota suurempiin kokonaisuuksiin. Onko säännös palvelujen saatavuuden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

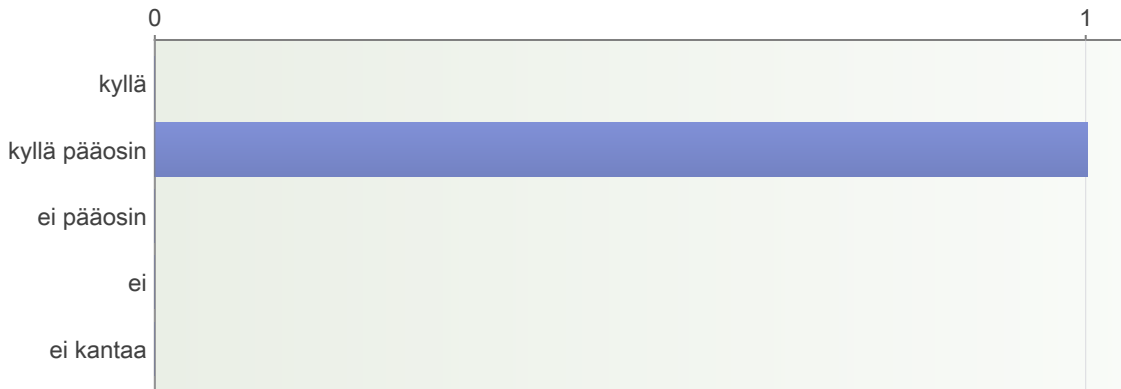

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 16.

13. 11. Maakunnat muodostavat 5 yhteistyöaluetta, joista kussakin on 3–4 maakuntaa. Yhteistyöalueeseen kuuluvat maakunnat laativat sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaisen yhteistyösopimuksen. Siinä maakunnat sopivat keskinäisestä yhteistyöstä palvelujen järjestämisessä ja toteuttamisessa. Sopimus on oikeudellisesti maakuntia sitova. Onko sopimuksen sitovuus perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

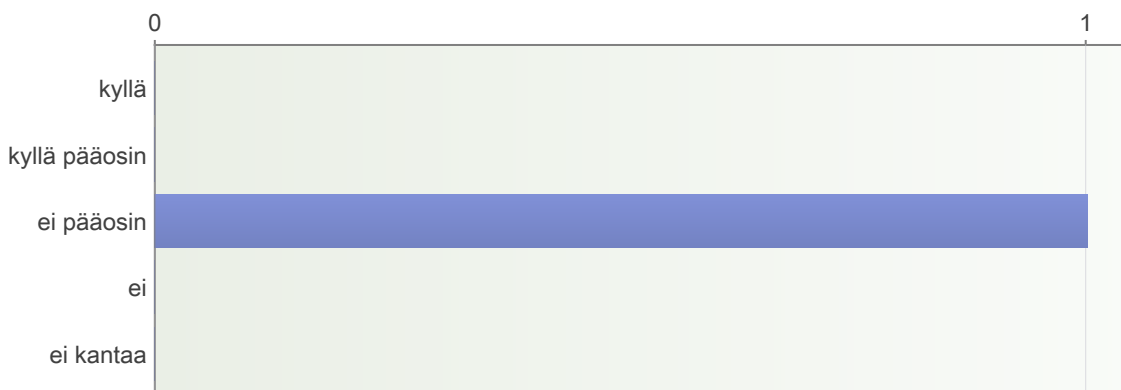

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 16.

14. 12. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 16 §:n mukaan laadittavassa yhteistyösopimuksessa on sovittava toimenpiteet palvelujen integraation varmistamiseksi. 23 §:n mukaisesti palvelun tuottajan velvollisuutena on valmistaa palveluketjujen integraation toteutuminen ja toimittava integraation edellyttämässä yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa. Ovatko säännökset riittäviä asiakaslähtöisen integraation toteutumiseksi?

Vastaajien määrä: 1

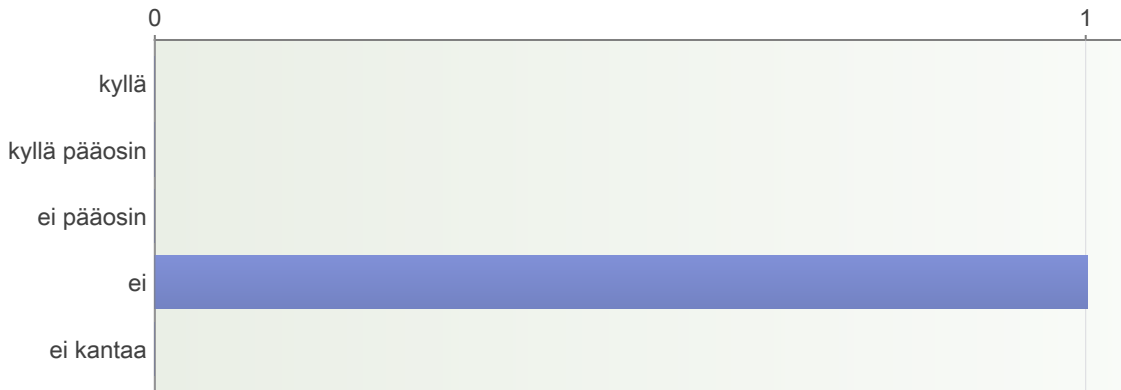

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Ks. tekstikohta 16.

15. 13. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain mukaan valtion ohjausta vahvistetaan sosiaali- ja terveystalveissa (19 §, 4 luku, 6 luku). Onko tämä uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta perusteltua?

Vastaajien määrä: 1

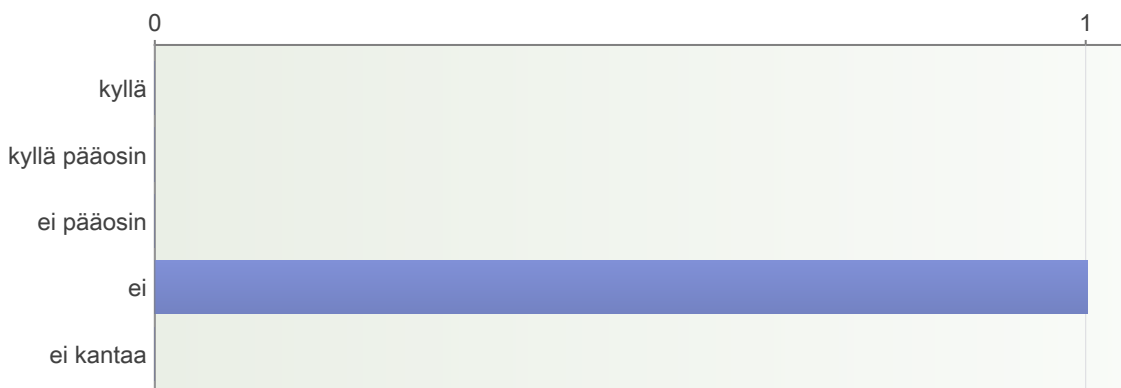

Avoimet vastaukset: ei

- Ks. tekstikohta 16.

16. 14. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnan on omassa toiminnassaan erotettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestäminen ja palvelujen tuottaminen. Onko järjestämisen ja tuottamisen erottaminen uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista?

Vastaajien määrä: 1

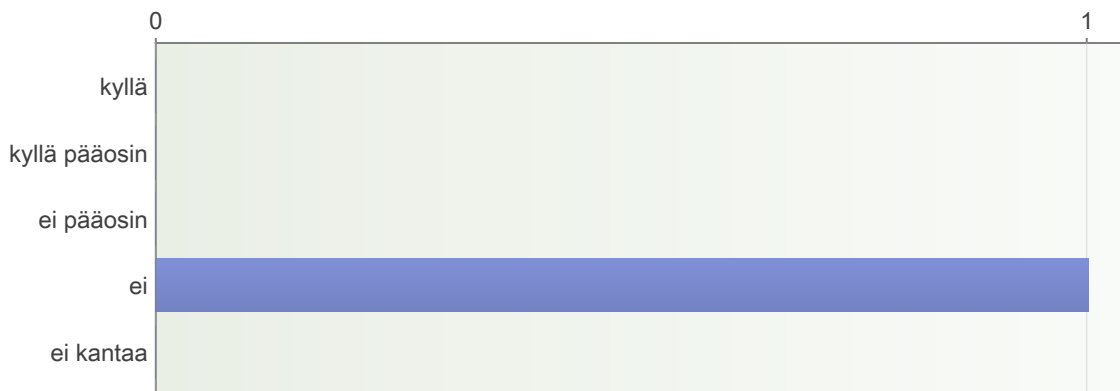
Avoimet vastaukset: ei

- Ks. tekstikohta 16.

17. 15. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:n mukaan maakunnalla on yhtiöittämisvelvollisuus maakunnan hoitaessa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä kilpailutilanteessa markkinoilla tai jos palvelut ovat valinnanvapautta koskevissa säännöksissä tarkoitetun laajan valinnanvapauden piirissä. Onko ratkaisu tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Ks. tekstikohta 16.

18. 16. Muut vapaamuotoiset huomiot sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislaista.

Vastaajien määrä: 1

- 10.

Siun soten valmistelun yhteydessä on selkeästi kuvattu lähipalvelut ja yhteiset palvelut, joita voidaan viedä lähipalvelujen toimintayksiköihin erityispalveluina. Kilpailuilla markkinoilla palvelujen saavutettavuus, saatavuus ja laatu korostuvat.

Tietynasteinen palveluiden keskittäminen on tarpeen kokonaiskustannusten hillitsemisen ja riittävien henkilöstöressurssien turvaamisen näkökulmasta. Maakunnan asukkaiden palvelujen saatavuuden kannalta olennaista on valinnanvapausmallin toteuttamistapa.

Lakiluonnoksen 11 § 3 momentissa ehdotetaan säädettäväksi suurempiin kokonaisuuksiin koottuja palveluja koskevasta vastuusta ja päätösvallasta. Se maakunta, jonka tehtäväksi jokin palvelu on osoitettu, vastaisi mm. palvelun tarpeen, määrän ja laadun määrittelystä sekä palvelun tuottamistavasta. Muilla maakunnilla ei olisi päätösvaltaa keskitetyistä palveluista eivätkä ne saisi tuottaa eikä hankkia muualta mainittuja palveluja. Muiden maakuntien ainoa vaikutusmahdollisuus keskitettyihin palveluihin olisi 16 §:n mukainen valtuustokausittain laadittava yhteistyösopimus.

Maakuntien itsehallinnon näkökulmasta on ongelmallista, että maakunta ei voisi vaikuttaa keskitettäviin palveluihin, keskitettyjen palvelujen tuottamistapaan eikä palveluista aiheutuneisiin kustannuksiin. Tällä ratkaisulla järjestämisvastuu on erilainen eri maakunnilla, ja tosiasiallinen järjestämisvastuu jää epäselväksi.

Voidaan pitää järkevänä, että maakunnat joutuvat yhdessä sopimaan merkittävistä rakenteista ja toimintatavoista.

Yhteistyöalueen maakuntien keskenään solmima yhteistyösopimus on sinällään sopimusosapuolia sitova.

Kun maakunnat ovat yksimielisiä, sopimisessa ei ole ongelmia. Jos Valtioneuvoston asetuksella kuitenkin säädetään merkittävistä palvelujen kokoamisesta yhteistyöalueelle, jolla on yksinomainen päätösvalta palvelun tarpeen, määrän ja laadun määrittelystä sekä palvelujen tuottamistavasta, tuottamisen valvonnasta ja viranomaiselle kuuluvan toimivallan käytöstä voi muodostua ongelmatilanteita.

12.

Esitys tukee maakuntatasoista rakenteellista integraatiota. Toiminnallisen integraation, johon viitataan esityksen useassa pykälässä (4§, 9§, 13§, 14§, 16§, 23§, 24§), toteutuminen riippuu pitkälti siitä, millainen ratkaisu valinnanvapaudesta tulee ja miten maakunnan palveluja johdetaan. Maakunnalla on vahva oma intressi tuottaa palvelut kustannustehokkaasti, mikä tukee integraation toteuttamista.

Tiedon reaaliaikainen käytettävyys (23§, kohta 5) on kriittinen; maakunnat tukeutuvat vielä monta vuotta omiin järjestelmiinsä.

Palvelujen integraation toteuttamiseen vaikuttaa olennaisesti yhtiöittämisvelvoite, jonka seurauksen mahdollisia hyviä palveluiden järjestämistapoja voitaneen joutua pilkkomaan eri organisaatioihin. Valinnanvapausmallilla on myös merkitystä siinä, miten integraatio toteutuu.

Nämä vielä avoinna olevat asiat vaikeuttavat asiakaslähtöisen integraation toteutumisen arviointia. Tilanne edellyttää maakunnilta hyvää järjestämisosaaamista.

Ehdotetussa järjestelmässä valtion ohjaus suhteessa maakuntiin olisi taloudellista ja hallinnollista ohjausta, joka erityisesti muutosvaiheessa voi olla perusteltua. Maakuntien toteuttamassa palveluiden tuotantoa koskevassa ohjauksessa siirryttäisiin perinteisestä hallinnollisesta ohjauksesta omistajaohjaukseen, sopimusohjaukseen ja markkinaohjaukseen.

Integraation keskeinen edellytys on asiakas- ja potilastietojen hyödyntämisen varmistaminen Tähän liittyvästä rekisterinpidosta säädetään järjestämislain 62 §:ssä, sosiaali- ja terveyspalveluiden tuottamista koskevassa hallituksen esitysluonnoksessa sekä valmisteluvaiheessa olevassa laissa sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen käsittelystä.

Ehdoton edellytys palveluiden integraation toteuttamiselle on, että sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietoja pystytään tietoturvallisesti hyödyntämään moniammatillisesti yhtenä kokonaisuutena arkaluonteisten henkilötietojen salassapitoa sekä asiakkaan tiedollista itsemääräämisoikeutta kunnioittaen. Tämä edellyttää nykyisten sosiaali- ja terveydenhuollon henkilökisterien yhdistämistä siten, että yhteiseen rekisteriin kuuluvien tietojen käsittelyoikeus mahdollistetaan työtehtävien mukaisesti. Järjestämislain 62 §:ssä kuvattu rekisterinpitäjyyden määrittely ei täysimääräisesti tue integraation varmistamisessa yhteistyöalueella tai kansallisesti keskitettävien erityispalveluiden ja maakuntakohtaisten peruspalveluiden välillä. Tältä osin ehdotetaan vaihtoehtona arvioitavan maakuntien yhteistyöaluetasoisien tai kansallisen yhteisrekisterin mallia, joka tukisi paremmin maakuntarajat ylittäviä palvelutuotannon yhteistyömalleja.

13.

Maakuntien palvelujen järjestämiseen kohdistuvan valtion ohjauksen on kohdistuttava ainoastaan strategiaan tavoitteisiin sekä maakuntien välisen työnjaon näkökulmasta strategisesti merkittäviin osa-alueisiin.

Valtakunnalliset ja tarvittaessa erikseen kullekin maakunnalle asetettavat sosiaali- ja terveydenhuollon strategiset tavoitteet sekä ministeriön ja maakuntien neuvottelumenettely ovat Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan riittäviä ohjausvälineitä.

Oleellista on taloutta koskeva raamiohjaus. Täältäkin osin on estettävä liian raskas, jäykkä ja yksityiskohtiin menevä ohjaus.

Valtiolla ei pidä olla interventio-oikeutta maakuntien operatiiviseen toimintaan. Erityisen ongelmallista maakuntien itsehallinnon näkökulmasta on lakiluonnoksen 19 §:n (Palvelurakenteen, investointien ja tiedonhallinnan ohjaus) lisäksi 18 § (Valtioneuvoston toimivalta).

Maakuntien toiminnan ohjauksen on perustuttava voimassa olevaan lainsäädäntöön, ei valtioneuvoston eikä ministeriöiden hallinnollisiin päätöksiin.

Sote-järjestämislain 19 §:ssä sekä maakuntalain 12 §:ssä käsitellään investointien ja tietohallinnon ohjausta. Toimiva valtionohjaus maakuntien vastuulla olevaan tietohallintoon on mahdollistettava, mutta ehdotettu menettely palvelukeskuksista on epätarkoituksenmukainen.

Valinnanvapauden piirissä olevien palveluiden osalta ohjauksessa on varmistettava tuottajien tasapuolinen kohtelu, jotta yhdenvertainen kohtelu ja kilpailuneutraliteetti toteutuu.

14.

Järjestämistehtävien ja palvelutuotannon hallinnollista erottamista sekä maakunnan palvelulaitosta koskeva sääntely kaventaisi maakuntien mahdollisuutta päättää palvelutuotannon tarkoituksenmukaisesta ja tehokkaasta organisointitavasta. Näistä ratkaisuista syntyisi päällekkäistä hallintoa ja hallintokustannuksia. Maakuntien palvelulaitos olisi täysin uudentyypinen julkinen organisaatiomuoto, josta ei ole aiempia kokemuksia.

Palvelujen järjestämisen ja tuottamisen erottaminen ei ole uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukaista. Ns. tilaaja-tuottaja-malli tuo ylimääräisen hallinnon portaan maakuntaan. Kustannustehokkainta on, jos maakuntavaltuusto ja -hallitus määrittävät palvelulaitokselle sitovat taloudelliset resurssit ja toiminnalliset tavoitteet, ja palvelulaitos tuottaa sitten palvelut, omistamiensa yhtiöiden kautta tai ostamalla palveluja muilta palvelun tuottajilta (yksityiset yritykset ja järjestöt).

Jos valinnanvapaus toteutuu kaavaillulla tavalla, järjestämisen ja tuottamisen erottaminen lienee kuitenkin välttämätöntä.

15.

Valinnanvapauden toteuttamistavalla voi olla merkittäviä vaikutuksia siihen, miten uudistuksella tavoiteltavia taloudellisia päämääriä saavutetaan. Valinnanvapauden lisääntyminen voi johtaa maakuntien palvelutuotannon sopeuttamistarpeeseen. Maakunnat joutunevat tuottamaan palveluita erityisesti haja-asutusalueilla, missä mahdollisuudet saada merkittäviä säästöjä palveluprosessien ja rakenteiden kehittämisellä ovat rajatummalla kuin tiheimmin asutuilla alueilla, jos palveluita on tuotettava palvelulupauksen mukaan.

Valinnanvapaus ja siihen liittyvä yhtiöittämisvelvoite on ongelmallinen monesta eri näkökulmasta, ja se on vaikeasti ratkaistavissa kestäväällä tavalla. Ongelmakohtia ovat mm. julkisen vallan käyttö, palveluketjun integraation toteutumismahdollisuudet sekä sote-järjestämisen muuttuminen ennakoimattomammaksi ja vaikeammin hallittavaksi kokonaisuudeksi.

Riippuen valinnanvapauden laajuudesta voi yhtiöittämisvelvollisuus jossain tilanteissa johtaa siihen, että hyvin toimivaa palvelukokonaisuutta voidaan joutua hajottamaan osiin.

Valinnanvapautta, jonka seuraus yhtiöittäminen on, olisi voitu laajentaa myös muilla keinoilla, kuten palvelusetelijärjestelmän laajentamisella. Julkisen vallan käyttö yhtiömuodossa on ongelmallista. Tarkoituksenmukaisinta olisikin, ettei julkista valtaa käytettäisi yhtiömuotoisessa organisaatiossa.

Toiminnan turvaamiseksi myös kunnilla tulee olla mahdollisuus toimia yhtiömuodossa palvelujen tuottajina, mikäli yhtiöittämisvelvollisuuteen lopulta kuitenkin päädytään. Esitysehdotukseen sisältyvä ratkaisu, jossa kunnilta evätään mahdollisuudet perustaa tai omistaa valinnanvapauden piirissä olevia palveluita tuottavia yhtiöitä on kestävä, koska julkisten sosiaali- ja terveystalouden kaikki tuotannontekijät (omaisuus, henkilöstö ja osaaminen) ovat kuntien hallussa.

16.

Valtionohjauksen vahvistaminen tavoite- ja tulosohjauksen keinoin on perusteltua, mutta normiohjausta pitäisi ennemminkin vähentää kuin lisätä.

19. 17. Kysymys vain kunnille: Voimaanpanolaissa on tarkoitus säätää siitä, mihin maakuntaan kunnat kuuluvat uudistuksen tullessa voimaan. Katsotaanko kunnassanne, että sen tulee kuulua voimaanpanolain 5 §:ssä esitettyyn maakuntaan?

Vastaajien määrä: 1

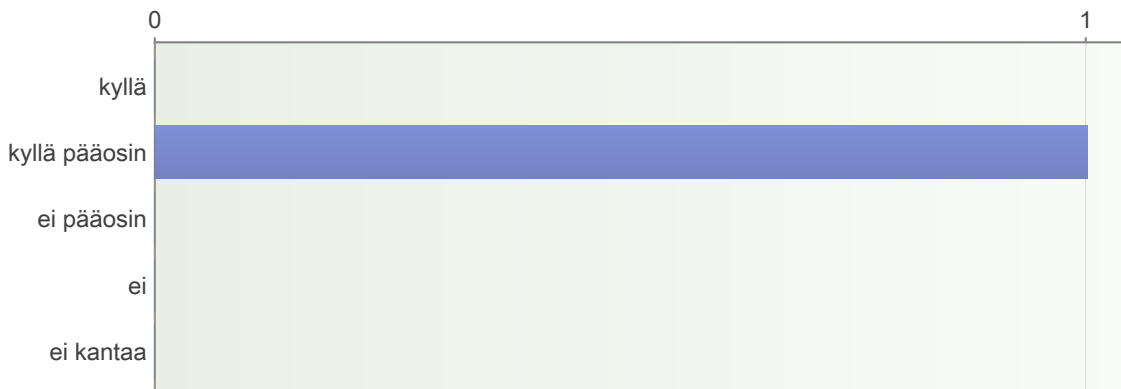
Avoimet vastaukset: kyllä

20. 18. Kysymys vain kunnille: Mikäli vastasitte edelliseen kysymykseen ei, mihin maakuntaan kunnan tulisi kuulua ja miksi? (Kunnan tulee toimittaa valtuuston päätösasiakirja sosiaali- ja terveysministeriöön)

Ei vastauksia.

21. 19. Väli aikaishallinnosta sekä väliaikaisen valmistelutoimielimen tehtävistä ja toimivallasta säädetään voimaantulon 2 luvussa. Onko väli aikaishallinnosta säädetty riittävällä tavalla?

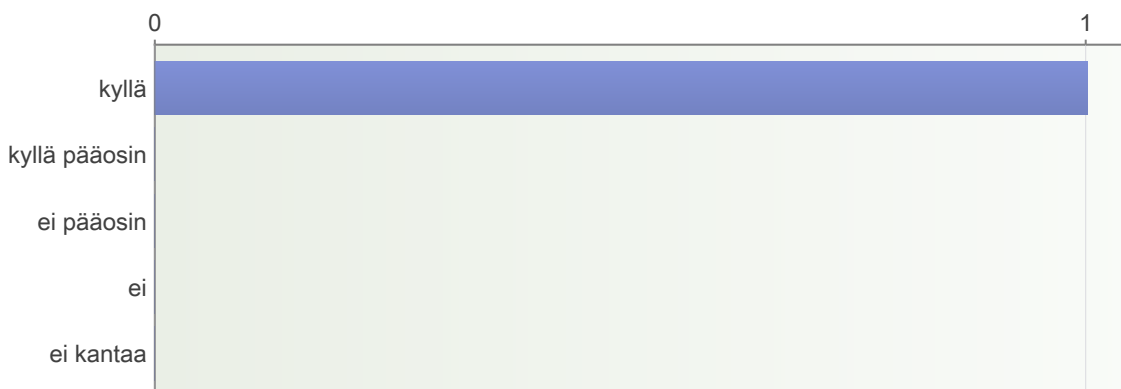
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

22. 20. Voimaantulon 14 §:n mukaan kunnallisia sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja tuottavissa organisaatioissa työskentelevä henkilöstö siirtyisi maakuntien palvelukseen liikkeenluovutuksen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi henkilöstö, joka muualla kunnan hallinnossa tai tukipalveluissa tekee pääasiassa sosiaali- ja terveydenhuollon tehtäviä, siirtyisi maakuntien palvelukseen. Onko henkilöstön siirtymisestä esitetty säädettyä henkilöstön aseman näkökulmasta tarkoituksenmukaisesti?

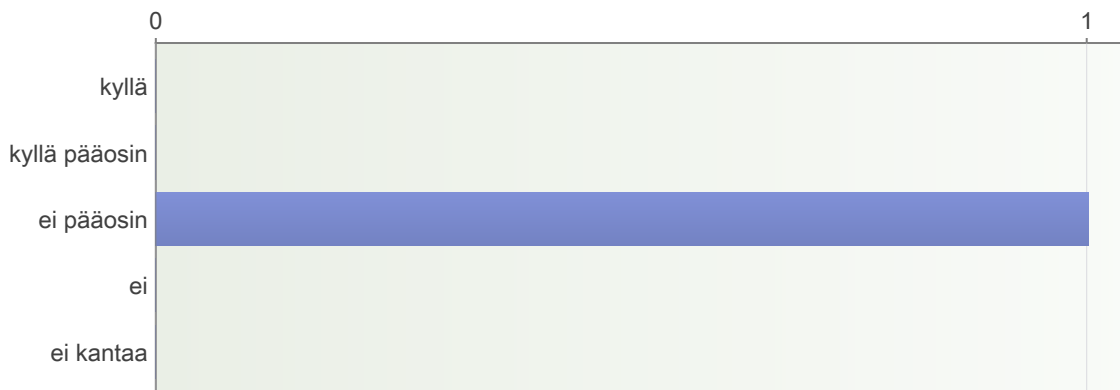
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

23. 21. Voimaanpanolain 4 luvun mukaan lakisääteisten kuntayhtymien koko omaisuus sekä kuntien irtain omaisuus siirtyy maakunnille. Kuntien toimitilat ja kiinteistöt jäävät kuntien omistukseen. Onko omaisuusjärjestelyjä koskeva ratkaisu hyväksyttävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

24. 22. Jos vastasitte edelliseen kysymykseen ei tai ei pääosin, millä tavoin omaisuusjärjestelyt pitäisi toteuttaa?

Vastaajien määrä: 1

- Taloudellista riskiä on kohdennettava sille osapuolelle, jolla on todelliset mahdollisuudet vaikuttaa tilojen käyttötarpeeseen.

Maakunnat ovat eri vaiheessa palvelurakenteen muutosten osalta. Esimerkiksi Pohjois-Karjalassa, jossa sote-palvelut yhdistetään valtakuntaan nähden eturintamassa, kiinteistöjä koskevia järjestelyitä voidaan tehdä jo ennen maakuntauudistusta ja sen turvaamaa siirtymäaikaa. Näiden järjestelyiden kustannusvaikutuksia tulisi pystyä huomioimaan, kun arvioidaan maakuntauudistuksen alkuvaiheeseen liittyvien kiinteistöjärjestelyjen vaikutuksia, jotta kunnat eivät joudu eriarvoiseen asemaan, jos taloudellisia vaikutuksia korvataan kunnille tai niihin varattaisiin rahoitusta esimerkiksi valtionosuusjärjestelmän sisältä.

Mikäli lainvalmistelussa edetään lakiluonnoksessa esitetyn ratkaisun pohjalta, on varmistettava, ettei kunnille aiheudu omistamiinsa sote-kiinteistöihin liittyviä taloudellisia riskejä ja seuraamuksia. Siirtymäkauden sitovan vuokrajakson tulee olla esitettyä (3 + 1 vuotta) pidempi, vähintään viisi vuotta, jotta kunnat voivat varautua ja valmistautua mahdollisiin palveluverkon muutoksiin.

Myös siirtymäkauden jälkeen laadittavat vuokrasopimukset ja muut sopimukset on määriteltävä laadittavaksi siten, että vuokrataso mahdollistaa laadukkaan ja ennakoivan kiinteistöpidon, investointien riskittömän toteuttamisen sekä omaisuuden arvon säilyttämisen.

Lainvalmistelun yhteydessä on varmistettava, että siirtymäkauden jälkeen mahdollisesti tyhjiilleen tai vajaakäytölle jäävistä kiinteistöistä ei aiheudu kunnille taloudellisia vaikeuksia. Kiinteistöistä aiheutuvat

taloudelliset riskit tulee hajauttaa kuntien, maakuntien ja valtion vastuulle.

Kunnan maankäytön kehittämisen ja elinvoimaisuuden varmistamiseksi on perusteltua ja tarkoituksenmukaista, että kuntayhtymien maapohjat jäisivät kuntien omistukseen. Lakiesityksen olisi mahdollistettava maapohjien ja alueiden jääminen kuntayhtymien/jäsenkuntien omistukseen sekä vuokraamisen maakunnille pitkäaikaisilla käyttötarkoituksella sidotuilla vuokrasopimuksilla.

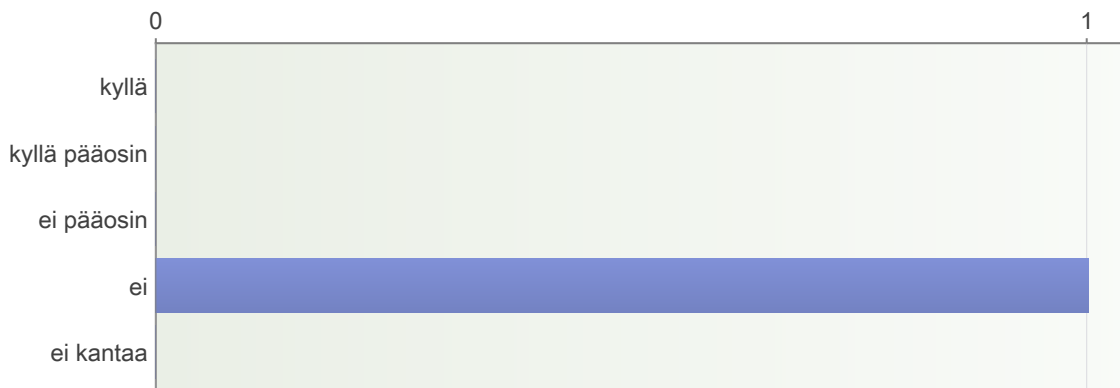
Mikäli edetään lakiesityksen mukaisesti, kuntayhtymien maapohjaa on siirrettävä vain sote-toiminnan edellyttämä määrä.

Uudistuksen seurauksena ei saa syntyä tilanteita joissa varainsiirtoverotus aiheuttaa lisäkustannuksia kiinteistöomaisuuden muutoin tarpeellisissa uudelleen järjestelyissä.

Huomionarvoista on lisäksi, että esityksessä ei ole käsitelty uudistukseen liittyviä arvonlisäverotuksen kysymyksiä. Kiinteistöihin ja muuhun omaisuuteen on kuitenkin sitoutunut satojen miljoonien eurojen edestä arvonlisäveroja, jotka ovat tähän asti saatu kunnissa palautuksina. Arvonlisäverotuksen yleisten säädösten johdosta ainakin osa näistä palautuksista joudutaan uudistuksen seurauksena palauttamaan verohallinnolle siirrettäessä omaisuutta maakunnille tai esimerkiksi kuntien yhtiöihin. Uudistuksen seurauksena kunnille syntyvät arvonlisäverokustannukset on huomioitava rahoituslaskelmissa. Siltä osin, kun kustannukset liittyvät maakunnille tai niiden yhtiöille vuokrattaviin kiinteistöihin, on kustannukset huomioitava vuokratasoa määriteltäessä.

25. 23. Voimaanpanolain 41 §:ssa säädettäisiin kunnan tuloveroprosentista vuosina 2019 – 2021. Pidätkö veronmaksajien yhdenvertaisen aseman näkökulmasta perusteltuna, että kuntien veroprosentteja esitetään rajoitettavaksi kolmen vuoden määräajaksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Ks. tekstikohta 25.

26. 24. Voimaanpanolain 42 §:n mukaan maakunnan on perustettava sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain tarkoittamat maakunnan palvelulaitoksen tytäryhtiöt, jotka tuottavat lailla erikseen säädetyn laajan valinnanvapauden piiriin kuuluvia palveluita siten, että yhtiöittäminen on toteutettu 31.12.2020. Onko esitetty siirtymäaika riittävä maakunnan yhtiömuotoisen tuotannon organisoimiseksi?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei

- Ks. tekstikohta 25.

27. 25. Muut vapaamuotoiset huomiot voimaanpanolaista.

Vastaajien määrä: 1

- 23.

Kunnalla pitää olla oikeus päättää veroprosentistaan myös siirtymäaikana.

Koska uudistuksen reunaehdoksi on asetettu, ettei kenenkään tuloveroprosentti uudistuksen vuoksi saa nousta, kaikkien kuntien tuloveroprosenttia ehdotetaan alennettavaksi tasasuuruisesti 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019. Tämä tuloveroprosentin alennus on mitoitettu kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien valtakunnallisten kustannusten perusteella. Kunnat eivät ehdotuksen mukaan saisi vuonna 2019 päättää tuleveroprosentin nostamisesta, vaikka tarve tähän perustuisi muihin syihin kuin maakuntauudistukseen.

Tästä aiheutuu joillekin kunnille ongelmia, koska kuntien tulot laskevat esimerkiksi suhteessa kunnan vastuulla oleviin velkoihin (suhteellinen velkaantuneisuus kasvaa merkittävästi). Tämä supistaa kunnan taloudellista liikkumavaraa kunnille jäävien tehtävien ja velkojen hoitamiseen.

Kunnan oikeus päättää veroprosentistaan kuuluu perustuslaissa turvatus kunnallisen itsehallinnon ytimeen. Outokummun kaupunki vastustaa sitä, että maakuntauudistuksessa puututtaisiin kunnan oikeuteen päättää tuloveroprosentistaan. Kaikenlainen kunnan verotusoikeuteen puuttuminen merkitsee myös riskiä, että kunnille myönnettyjen lainojen korko nousee. Kuntasektorin erinomainen luottoluokitus perustuu pitkälti juuri verotusoikeuteen, mikä ilmenee jatkuvasti myös luottoluokittajien arvioista.

Pykälän 2 momenttiin otettu poikkeussäännös kunnan mahdollisuudesta päättää veroprosentista myös siirtymäaikana säädettyistä enimmäusrajoista (2020–2021 max + 0,5-1,0 prosenttiyksikköä korkeampi kuin v. 2019) poiketen, kun se on välttämätöntä kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi, on parannus verrattuna valmistelun kuluessa esillä olleisiin vaihtoehtoihin. Tämäkään ei kuitenkaan poista riskiä, että kuntien velanhoitokustannukset kasvavat. Lisäksi poikkeussäännöstä pitäisi olla mahdollista soveltaa myös kuntien päättäessä tuloveroprosentistaan vuodelle 2019. Muuten vaarana on, että kunnat tarpeettomasti, varmuuden

vuoksi, nostavat veroprosenttejaan vuodeksi 2018.

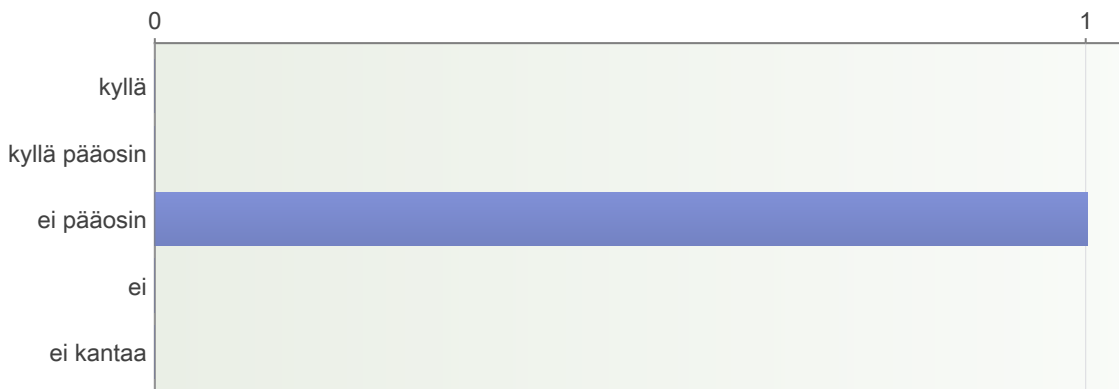
Lakiluonnoksessa kunnan oikeus päättää rajoitusaikanakin veroprosentistaan on sidottu päätöksen välttämättömyyteen kunnan maksuvalmiuden turvaamiseksi. Veroprosentin korottamista koskevia päätöksiä ei kunnissa tehdä maksuvalmiuden näkökulmasta, vaan kunnan talouden kokonaistarkastelun perusteella. Maksuvalmiutensa kunta voi tarvittaessa turvata viime kädessä velkarahoituksella. Jos kunnan päätösvaltaa päättää veroprosentistaan kaikesta huolimatta rajoitetaan, pitää kunnan oikeus poiketa rajoituksesta sitoa maksuvalmiuden turvaamisen sijasta siihen, että veroprosentin korottaminen on välttämätöntä kunnan toiminnan rahoituksen turvaamiseksi.

24.

Suurin osa uudistuksen toimeenpanosta tapahtuu vasta vuoden 2019 jälkeen. Kahden vuoden siirtymäaika on Outokummun kaupunginhallituksen näkemyksen mukaan liian lyhyt; toimeenpanolle on varattava riittävästi aikaa.

28. 26. Valtio rahoittaa perustettavien maakuntien toiminnan, eli vastuu sosiaali- ja terveyspalveluiden rahoittamisesta osoitetaan valtiolle. Onko ratkaisu uudistuksen tavoitteiden näkökulmasta tarkoituksenmukainen?

Vastaajien määrä: 1

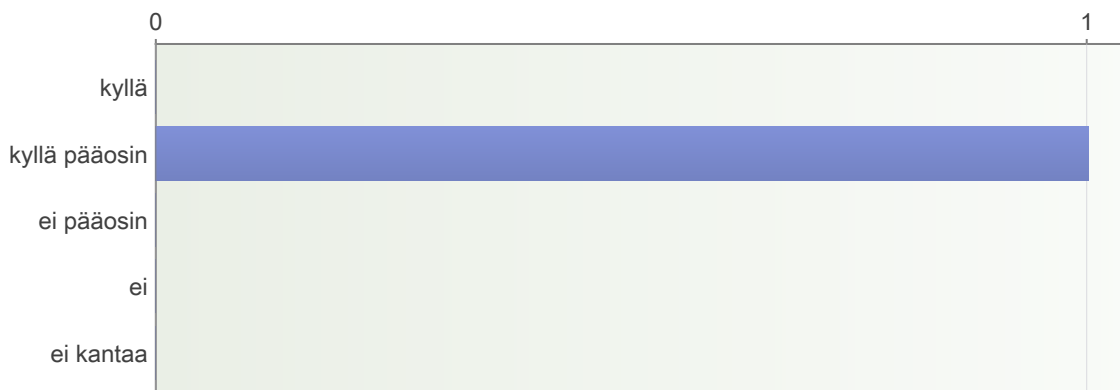

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Ks. tekstikohta 30.

29. 27. Maakuntien tuloja ovat valtion rahoitus (3 §) sekä asiakas- ja käyttömaksutulot (4 §). Lisäksi maakunnat voivat ottaa lyhytaikaista lainaa (3 §). Valtion rahoituksen kasvua rajoitetaan vuosittaisessa tarkistuksessa julkisen talouden kantokyvyn turvaamiseksi (6 ja 29 §). Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä?

Vastaajien määrä: 1

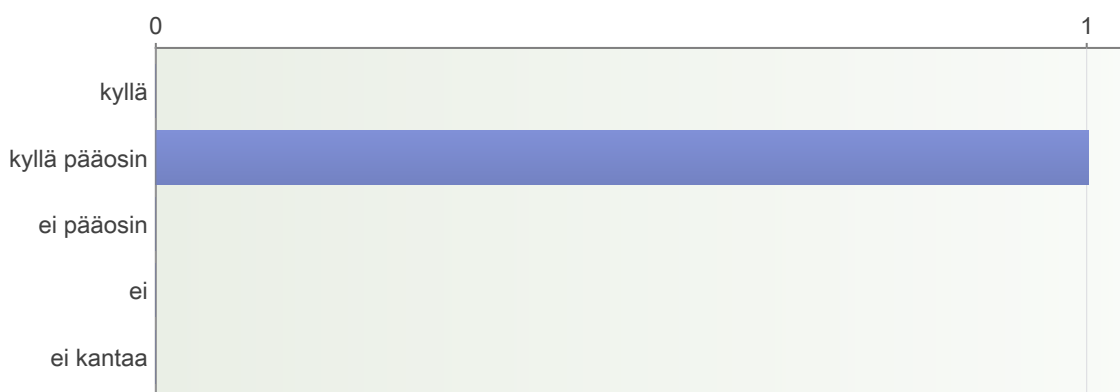

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 30.

30. 28. Ovatko maakuntien valtion rahoituksen määräytymisessä käytettävät palvelujen käyttöä kuvaavat tarvetekijät (luku 3, ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerroin) ja niiden painokertoimet perusteltuja?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 30.

31. 29. Sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituksessa siirytään asteittain menoperusteisesta rahoituksesta tarveperusteiseen rahoitukseen. Onko maakuntien rahoitukselle vuosille 2019–2023 esitetty siirtymäaika (27 – 28 §) riittävä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

- Ks. tekstikohta 30.

32. 30. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntien rahoituslaista.

Vastaajien määrä: 1

- 26.

Maakuntien itsehallinnon kannalta on ongelmallista, että ne ovat miltei kokonaan valtionrahoituksen varassa. Esitysluonnoksessa maakunnat ovan aivan liian tiukassa ja yksityiskohtaisessa valtionohjauksessa. Maakunnille on turvattava aito itsehallinto, jota vahvistaisi maakuntien verotusoikeuden toteuttaminen uudistuksen myöhemmässä vaiheessa.

Maakuntien kannalta ongelmana on nähtävä valtion rahoitukseen liittyvä tiukka ja yksityiskohtainen ohjaus. Maakunnilla ei verotusoikeuden puuttumisen takia ole juurikaan talouden liikkumavaraa palvelujen järjestämisessä. Lainanotto on rajattu tiukasti valtiolta saatavaan lainaan tai takaukseen. Asiakasmaksut palvelujen käytöstä ovat yksi tulonlähde maakunnille, mutta siitä ei saa tulla lähes ainoa keskeinen instrumentti talouden säätelyssä. Vaarana on, että asiakasmaksut eriytyvät maan eri osien kesken, mikä vaarantaa koko uudistuksenkin perusteena olevan tasa-arvon kansalaisten välillä.

27.

Maakuntien uudet tehtävät muodostavat erittäin merkittävän kokonaisuuden: koko maan tasolla nettokustannukset ovat 17,6 mrd. €. Valtion maakunnille osoittama rahoitus olisi yleiskatteellista ja vastaisi erityisesti sosiaali- ja terveydenhuollon, mutta myös pelastustoimen, kustannuksista.

Maakuntien rahoituslain mukaisilla rahoitusperusteilla on turvattava jokaisen maakunnan rahoituksen riittävyys maakunnille lailla säädettyjen tehtävien ja velvoitteiden hoitamiseen (rahoitusperiaate).

Kun tarveperusteinen rahoitus on riittävällä tasolla, maakunnan edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistään turvataan.

28.

Maakuntien rahoituksen perustuminen todelliseen palvelutarpeeseen on oikeudenmukainen linjaus, ja se parantaa palvelujen yhdenvertaisuutta.

Maakuntien valtionrahoituksen laskennalliset tekijät ovat pääosin hyviä ja perusteltuja. Niissä tulevat esille erilaiset väestön ikärakenteet ja varsinkin sairastavuus maan eri osissa. Myös sosioekonomiset muuttujat kuvaavat hyvin erilaisia kustannustasoja maakuntien välillä.

Rahoituskriteerinä on lisäksi esitetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kerrointa, joka on tärkeä ja kannustava laskentatekijä, mikä edistää tärkeää terveyden edistämistyötä maakunnissa. Kriteerin laskentakaava on kuitenkin lakiesityksessä erittäin kyseenalainen ja ennen kaikkea epäselvä; miten maakunnat palkitaan tästä tärkeästä työstä? Esimerkiksi Pohjois-Karjalan kuntasektori on rahoittanut maakunnan terveyden edistämisen professuuria jo useiden vuosien ajan. Miten tämän kaltainen jo toimiva järjestely otetaan maakunnan rahoitusosuutta laskettaessa huomioon? Joka tapauksessa kriteeri on saatava sellaiseksi, että se on helposti laskettavissa eikä siihen liity minkäänlaista spekulaatiota maakuntien kesken.

29.

Siirtymäaika on riittävän pitkä ja riittävästi porrastettu.

33. 31. Pidättekö esitettyjä tapoja maakuntajaon muuttamiseksi tarkoituksenmukaisena?
(erityisesti maakuntajakolain 2 ja 10 §)

Vastaajien määrä: 1

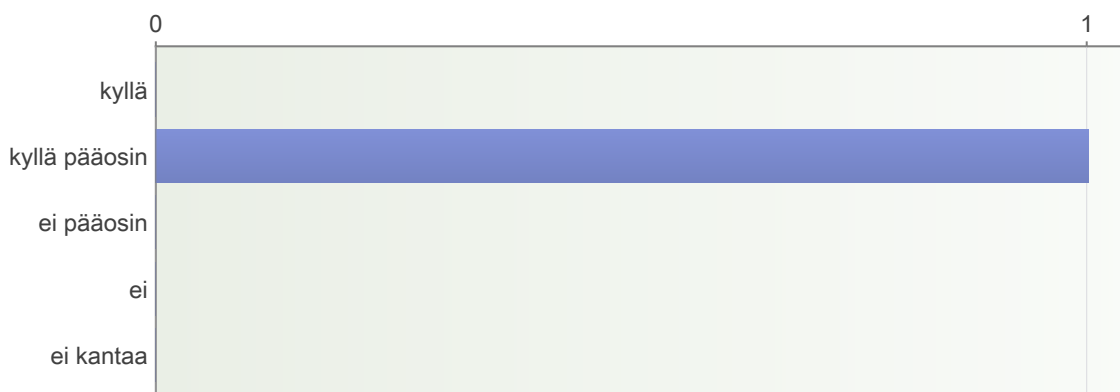
Avoimet vastaukset: kyllä

34. 32. Muut vapaamuotoiset huomiot maakuntajakolaista.

Ei vastauksia.

35. 33. Ovatko valtionosuusjärjestelmään esitetyt, sote-uudistuksesta aiheutuvien merkittävien kuntakohtaisten muutosten lieventämiseksi esitetyt tasausjärjestelyt ja muut muutokset hyväksyttäviä ja riittäviä (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 24 §, 27§ 27 b§ ja 55§)?

Vastaajien määrä: 1

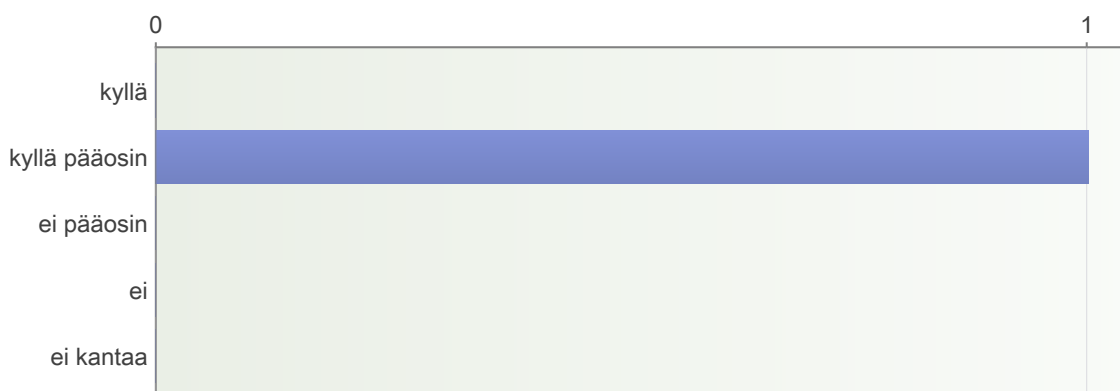

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 35.

36. 34. Ovatko valtionosuuskriteerit (ml. uusi hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen -kriteeri) sekä niiden painotukset perusteltuja (laki kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, luku 2 sekä luonnos valtioneuvoston asetukseksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta 3 §)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 35.

37. 35. Vapaamuotoiset huomiot hallituksen esityksen valtiosuuskokonaisuudesta.

Vastaajien määrä: 1

- 33.

Siirrettäessä kunnilta maakunnille siirtyvien tehtävien kustannukset ja tätä vastaava rahoitus on varmistettava, että kustannusten kohdentamisessa ei ole kuntien välillä eroja. Kuntien välisen yhteistyön valmistelussa on havaittu, että erityisesti tukipalvelujen kustannuksissa on eroja kuntien kesken. Kokonaisuuden näkökulmasta tällaisten välillisten kustannusten osuus on pieni, mutta huomioiden muutoksen erilaiset vaikutukset kuntiin, voivat vaikutukset kertautua kuntien näkökulmasta suuriksi.

Vaikka muutos toteutetaan kahden vuoden keskiarvon perusteella, on mahdollista, että tarkasteluajalle kohdistuu myös poikkeuksellisia kustannuksia lisääviä vaikutuksia, mm. palveluverkon muutoksista, syntyneiden hoitojonojen purkamisesta tai väliaikaisista järjestelyistä, mikä voi vaikuttaa ko. kunnan muutokseen.

Kuntien valtiosuusjärjestelmään sisältyvät tasausmekanismit (tehtävien ja kustannusten siirtoa koskeva muutosrajoitin sekä siirtymätasaus) rajoittavat riittävästi uudistuksesta kuntiin aiheutuvia talouden muutoksia. Tasauksen keskiössä on, että lopulliset tasauslaskelmat tehdään jälkeensä uudistuksen voimaantulohetken kustannus-, tulo- ja järjestelmätiedoilla.

Tässä vaiheessa kyse on kuitenkin kuntien valtiosuusjärjestelmän sopeuttamisesta maakuntauudistukseen, minkä vuoksi kuntien valtiosuusjärjestelmästä on tulossa erittäin vaikeasti hahmotettava. Uuden järjestelmän valmistelu tuleekin aloittaa heti.

Kunnan taloutta on tarkasteltava kokonaisuutena eikä yksittäisten rahoitusrakenteiden muutosten kautta, jotta saadaan kattavampi kuva tulevaisuuden kunnan talouden selviytymisen edellytyksistä.

34.

Valtiosuusjärjestelmän tarkoitus muuttuu merkittävästi uudistuksessa; aiemmin kuntien välisiä kustannus-, tarve- ja tulopohjan eroja tasanneen järjestelmän tärkeimmäksi tavoitteeksi uudistuksen jälkeen tulee maakuntauudistuksesta aiheutuvien kuntiin kohdistuvien taloudellisten vaikutusten tasaaminen. Tältä osin valtiosuusjärjestelmään sisältyvillä yksittäisillä kriteereillä ei ole uudistuksen jälkeen (ennen seuraavaa järjestelmän kokonaisuudistusta) vastaavaa merkitystä kokonaisuuteen kuin nykyjärjestelmässä.

35.

Verotuloihin perustuvassa valtiosuusien tasauksessa tulee huomioida kaikki kuntien verotulot. Sinänsä on oikeasuuntainen esitys nykytilanteeseen nähden, että kiinteistöveroista 50 % huomioidaan laskennallisiin verotuloihin, mutta kiinteistövero on huomioitava 100-prosenttisesti.

Ainoa työpaikkojen luomiseen kannustava tekijä (työpaikkaomavaraisuus) häviää esityksen mukaisena valtiosuusjärjestelmästä.

Vuokra-asuntojen suhde koko asuntokantaan on otettava yhdeksi valtiosuus-kriteeriksi. Tällä kannustetaan kuntia maankäytössä ja asuntotuotannossa kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen tuottamiseen.

Valtiosuusjärjestelmästä on jouduttu rakentamaan selkiintymätön kokonaisuus, mikä johtuu tiukan aikataulun pohjalta eteenpäin vietävästä kuntien sekä maakuntien toiminnan ja talouden suuresta muutoksesta.

Alueellisesti palvelevat liikuntapaikat (esim. uimahalli) tulisi huomioida valtiosuus-kriteereissä ennaltaehkäisyn

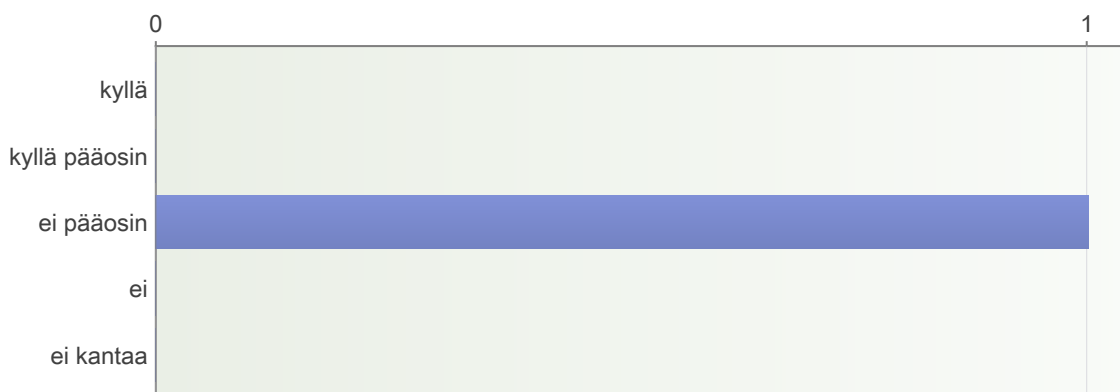
sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta.

Uutena kriteerinä esitetty hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lisäosan määräytymisperusteet ovat luonteeltaan erittäin monimutkaiset.

Uusi valtionosuusjärjestelmä pyrkii tasoittamaan kuntien välisiä eroja, mutta koelaskelmien perusteella on erittäin vaikeaa saada kokonaisuudesta selvää, minkä vuoksi valtionosuusjärjestelmän uudistamista on välittömästi jatkettava. Kuntien kiinteistöjärjestelyjen osalta on lisättävä harkinnanvaraisia valtionosuuksia niin, että kuntien talous ja palvelujen järjestäminen eivät vaarannu missään tilanteessa.

38. 36. Pidättekö maakuntien rahoituksen keräämiseksi esitettyjä valtion verojärjestelmän muutoksia hyväksyttävänä?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: ei pääosin

- Ks. tekstikohta 37.

39. 37. Vapaamuotoiset huomiot verolaeista.

Vastaajien määrä: 1

- 36.

Kansainvälisten vertailujen mukaan paikallis- tai aluehallinnolla on yleensä vähintäänkin osittainen omaan verotusoikeuteen perustuva verorahoitus. Verotusoikeus lisäisi päätöksenteon vastuunkantoa ja läpinäkyvyyttä.

Esityksessä on lähdetty siitä rajauksesta, että rahoitus maakuntien toimintaan kerätään kokonaisuudessaan valtion verotuksen kautta.

Kannustimilla on merkittävä rooli toiminnan tehostamisessa, jota uudistuksella tavoitellaan. Jos valtio ulosmittaa kunkin alueen aikaansaaman tehokkuushyödyn pois alueelta itseltään, alueella ei ole kannustimia tehostaa toimintaansa.

Verotusoikeuden kanssa alueen tehokkuuden kasvaminen hyödyttää alueiden asukkaita enemmän, koska alueen päättäjät ovat vastuussa oman alueensa asukkaille ja oman alueen verotus pyritään pitämään

mahdollisimman alhaisena.

Siltä osin, kun rahoitus päädytään keräämään valtion verotuksen kautta, valtionveron veroperusteisiin esitettyjä muutoksia voidaan pitää perusteltuina. Ehdotus verokaton asettamisesta kunnille on kuitenkin kestävä kunnallisen itsehallinnon ja tulevaisuuden kunnan rahoituksen kannalta.

Kun veroprosentteja uudistuksen yhteydessä leikataan 12,30 prosenttiyksiköllä vuonna 2019, tärkeää on siirtää kunnallisverotuksessa tehtäviä vähennyksiä valtionverotuksessa tehtäviksi, jolloin kuntien tuloveroprosenttien tuotto (ns. efektiivinen veroaste) vastaa paremmin todellista tuottoa.

37.

Kuntien veroprosenttien lakisääteinen alentaminen ja siihen liittyvä rajoitus päättää veroprosenteistaan vuosina 2019-2021 johtaa moniin ongelmiin. Kuntalain mukaan kunnan talousarvio on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kunnat päättävät veroprosenteistaan käytännössä talousarvion laadinnan yhteydessä ja mitoittavat veroprosenttinsa siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseksi turvataan.

Tuloveroprosentin ilmoittaminen jatkossa prosentin kymmenyksen tarkkuudella neljännesprosenttiyksikön sijaan on perusteltu muutos.

Ehdotus kiinteistöveron säilyttämisestä puhtaasti kunnallisena verona on hyvä. Kuten luonnoksessa linjataan, kiinteistövero on tehokas ja tuotoltaan vakaa tapa rahoittaa paikallisia julkisia palveluita. Kiinteistöveron huomioiminen verotulotasauksessa on oltava 100-prosenttinen.

Kuntien oikeus yhteisöveron tuottoon säilyy. Kuntien saamat yhteisöverotulot toimivat kannustimena kunnan elinkeinopolitiikan kehittämisessä.

Esityksessä ehdotetaan verotuskustannusten jaon muuttamista sen johdosta, että kuntien suhteellinen asema verotulojen saajana pienenee suhteessa valtioon. Muutos on tältä osin perusteltu, mutta ehdotus siitä, että kuntien verotuloja leikataan siirtyviä kustannuksia vastaavasti, ei ole kuntien kannalta kustannusneutraali. Kuntien asema veronsaajana muuttuu verotulojen pienentyessä eikä kustannuksia tule periä kunnilta muuta kautta.

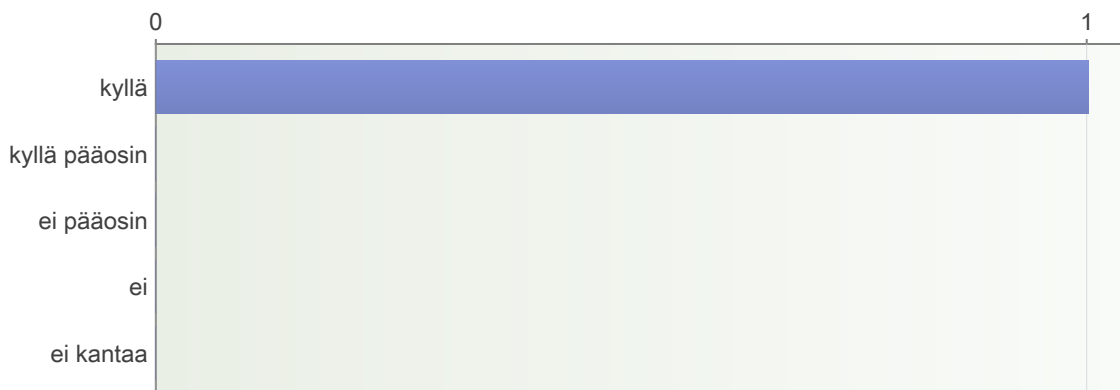
Uudistuksen seurauksena ei saa syntyä tilanteita, joissa varainsiirtoverotus aiheuttaa lisäkustannuksia kiinteistöomaisuuden muutoin tarpeellisissa uudelleenjärjestelyissä. Voimaantulolakiin onkin sisällytettävä kuntien kiinteistöomaisuuden osalta varainsiirtoverovapautta koskevat säännökset, joilla varmistetaan, ettei kunnille tai niiden yhtiöille synny varainsiirtoveroseuraamuksia siirrettäessä maakunnille tai niiden yhtiöille vuokrattavia kiinteistöjä velkoineen kunnallisiin yhtiöihin. Muussa tapauksessa syntyvät varainsiirtoverokustannukset olisi huomioitava määriteltäessä kiinteistöjen vuokria.

Esityksessä ei ole käsitelty uudistukseen liittyviä arvonlisäverotuksen kysymyksiä. Kiinteistöihin ja muuhun omaisuuteen on kuitenkin sitoutunut satojen miljoonien eurojen edestä arvonlisäveroja, jotka on tähän asti saatu kunnissa palautuksina. Arvonlisäverotuksen yleisten säädösten johdosta ainakin osa näistä palautuksista joudutaan uudistuksen seurauksena palauttamaan Verohallinnolle siirrettäessä omaisuutta maakunnille tai esimerkiksi kuntien yhtiöihin. Uudistuksen seurauksena kunnille syntyvät arvonlisäverokustannukset on huomioitava rahoituslaskelmissa.

40. 38. Kunnallista henkilöstöä koskevan lainsäädännön soveltamisalaa ehdotetaan muutettavaksi koskemaan myös maakuntien henkilöstöä. Maakuntien työnantajaedunvalvontaa hoitaisi uudella lailla säädettävä Kunta- ja maakuntatyönantajat KT. Onko henkilöstön asemasta ja työnantajaedunvalvonnasta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

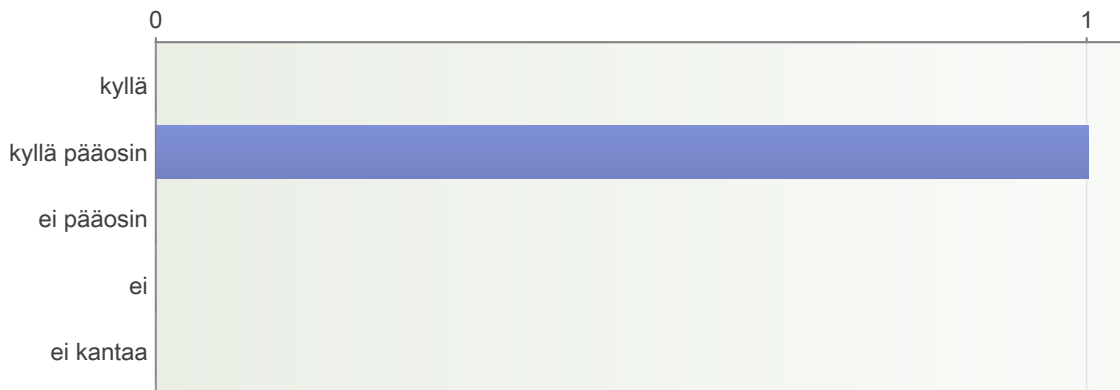
Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä

41. 39. Onko eläkkeiden rahoittamisesta esitetty säädettäväksi tarkoituksenmukaisesti?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: kyllä pääosin

- Ks. tekstikohta 40.

42. 40. Vapaamuotoiset huomiot henkilöstön asemasta ja/tai työnantajaedunvalvonnasta sekä eläkkeistä.

Vastaajien määrä: 1

- 39.

Hallituksen esityksistä ei tule selvästi esille, miten jo muutosvaiheessa maksussa olevien varhemaksujen kustannusvastuu jakaantuu. Siirtyvätkö jo aiheutuneet maksut maakuntien vastuulle? Käytännössä varhemaksut on kunnilla pääsääntöisesti kohdistettu sosiaali- ja terveystoimen tai muiden maakunnille siirtyvien palvelujen kustannuksiin siltä osin kuin kyse on ko. palveluiden henkilöstöstä. Rahoitus tältä osin on siirtymässä maakunnille, joten on perusteltua, että maakunnalle siirtyvien tehtävien osalta myös varhemaksujen maksuvastuu siirtyy.

43. 41. Miten arvioitte uudistuksen vaikuttavan oman taustaorganisaationne asemaan?

Vastaajien määrä: 1

- Siirtymävaiheen järjestelyillä sekä jatkossa rajapinnoilla on suuri merkitys. Omaisuujärjestelyt ovat merkittävä kysymys kuntien kannalta.

Kaupungin kannalta on ensiarvoisen tärkeää löytää oma roolinsa elinvoiman kehittämisessä sekä terveyden ja hyvinvoinnin edistämässä.

44. 42. Onko maakunnilla riittävät taloudelliset edellytykset suoriutua lakisääteisistä tehtävistä uudistuksen voimaan tultua?

Vastaajien määrä: 1

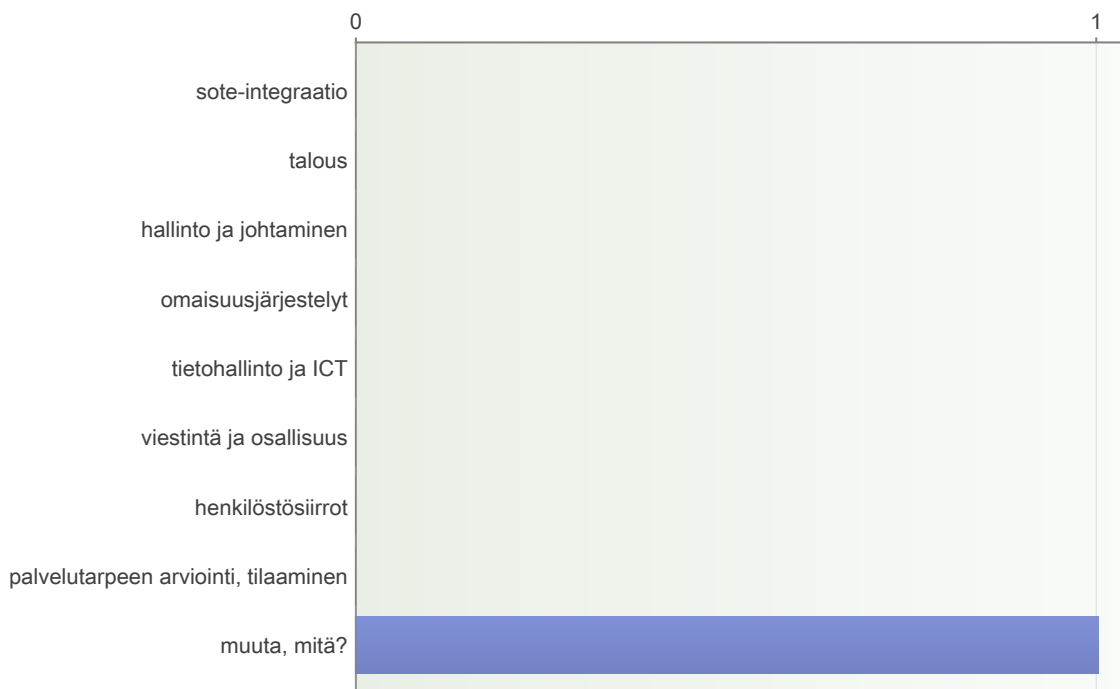
- Maakuntien edellytykset keskipitkällä aikavälillä selvitä sille laissa määrätyistä tehtävistä ja velvoitteista ovat haasteelliset. Syynä tähän ovat:

- a) rahoituksen tasoon liittyvä 3 mrd. euron säästötavoite,
- b) puuttuva verotusoikeus ja rajoitetut mahdollisuudet ottaa lainaa,
- c) lakiin perustuvat maakuntien toimintavapauden rajoitukset, erityisesti rajoitukset jotka liittyvät palveluiden tuottamiseen,
- d) tiukka valtionohjaus sekä
- e) uudistuksen toimeenpanoon liittyvät kustannukset, joihin ei ole osoitettu eri rahoitusta.

Monikanavarahoituksen purkamiseen ja valinnanvapauslainsäädäntöön liittyvien ratkaisujen puuttuminen vaikeuttaa osaltaan olennaisesti asian arviointia.

45. 43. Mihin aiheeseen/aiheisiin liittyvää valtakunnallista tukea katsotte tarvitsevanne sote- ja maakuntauudistusten alueelliseen toteutukseen (voitte valita usemman vaihtoehdon)?

Vastaajien määrä: 1

Avoimet vastaukset: muuta, mitä?

- Uudistuksen muutostuen tulee olla laaja-alaista ja vaikuttavaa. Käytännössä tämä tarkoittaa riittäviä resursseja sekä maakuntien ja kuntien omista tarpeista lähteviä tuen muotoja. Tärkeää on tunnistaa ja reagoida maakuntien erilaisuudesta ja prosessin eri vaiheista syntyneisiin erityistarpeisiin ja muutosjohtamisen haasteisiin.

46. 44. Muut vapaamuotoiset huomiot hallituksen esitysluonnoksesta.

Ei vastauksia.

47. 45. Yksilöidyt säädösmuutosehdotukset.

Ei vastauksia.